

Auditoivan palotarkastusmallin vaikutus annettuihin korjausmääräyksiin valituissa sairaala-kiinteistöissä

Mokaddem, Karim

2012 Leppävaara

Laurea-ammattikorkeakoulu
Leppävaara

Auditoivan palotarkastusmallin vaikutus annettuihin korjausmääräyksiin valituissa sairaalakiinteistöissä.

Karim Mokaddem
Turvallisuusalan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2012

Karim Mokaddem

Opinnäytetyön nimi

Vuosi 2012

Sivumäärä 50

Käsillä oleva opinnäytetyö, on toiminnallinen työelämän tutkimushanke, jonka tarkoituksena oli selvittää onko auditoivalla palotarkastusmallilla sekä keskitetyllä palotarkastajakäytännöllä ollut vaikutusta valituissa sairaalakiinteistöissä annettuihin korjausmääräyksiin. Toissijaisina tavoitteina oli antaa pelastuslaitoksille viitteitä siitä, vaikuttaako Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen käyttämä palotarkastusmalli tarkastettavien kiinteistöjen paloturvallisuuteen. Tavoitteena oli myös herättää keskustelua Helsingin pelastuslaitoksen sisällä kohdennetun palotarkastaja käytännön sekä auditoivan palotarkastusmallin kehittämistä jatkossa. Tämän opinnäytetyö toivottavasti myös osoitti sen että laajempia jatkotutkimuksia olisi syytä suorittaa palotarkastusten vaikuttavuuden arvioimiseksi sairaalakiinteistöissä.

Opinnäytetyössä esitetään pelastusviranomaisen toimintaa sääteleviä ja palotarkastuksen suorittamisesta annettuja säädöksiä ja ohjeita. Lisäksi työssä esitellään Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen auditoivaa palotarkastusmalli (Pata08) ja valvontasuunnitelman perusteet.

Työn perustana toimii Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen toiminnallisesta palotarkastusjärjestelmästä kerätyt tiedot annetuista korjausmääräyksistä valituissa sairaalakiinteistöissä. Pääpiirteittäin tutkimushankkeessa kuvataan annettujen korjausmääräysten määrää, sekä mitä paloturvallisuuden aluetta annetut korjausmääräykset koskivat. Korjausmääräykset ovat esitetty vuosittain, sairaalakiinteistöittäin sekä ennen ja jälkeen auditoivan palotarkastusmallin sekä keskitetyn tarkastajakäytännön käyttöön ottamista.

Tutkimushankkeen tulosten perusteella voitiin haivaita, että auditoiva palotarkastusmalli sekä keskitetty palotarkastaja käytäntö on vaikuttanut annettuihin korjausmääräyksiin laskevasti valituissa sairaalakiinteistöissä.

Pelastusviranomainen, palotarkastaja, palotarkastus, auditoiva palotarkastus, Helsingin pelastuslaitos

Karim Mokaddem

Helsinki city fire department 's fire inspection model 's influence in selected hospital real estates regarding given remarks of fire safety

Year	2012	Pages	50
------	------	-------	----

The present thesis is a functional workplace research project to find out whether the audition model, conducted by Helsinki city fire department during fire inspection had no effect in selected healthcare properties fire safety. The secondary objectives were to provide an indication of rescue services, does the City of Helsinki Rescue Department useful tool enhancing fire safety in selected properties. The aim was also to stimulate discussion within Helsinki Rescue Department if a targeted audit practice should be re-develop in the future. I hope this thesis also showed that the more extensive follow-up studies should be performed to assess the effectiveness of fire inspections healthcare properties.

In the thesis, is presented main regulations concerning rescue authority and conducting fire inspections. The thesis also presents the Helsinki city fire departments audit polarizing fire inspection model (Pata08) and a control plan criteria.

Based on the results of the research could be stated that the audit excellent fire-control model and the centralized fire inspector practice has been affected by the correction orders issued in selected healthcare properties.

Sisällys

1	Johdanto	7
1.1	Tavoite ja rajaus	8
2	Keskeiset käsitteet	9
2.1	Pelastustoimi ja toimivalta	9
2.2	Pelastusviranomainen.....	9
2.3	Palotarkastus ja sen toimittaminen	10
2.4	Palotarkastuslajit.....	11
2.5	Korjausmääräykset ja niiden antaminen.....	12
2.6	Palotarkastuksella valvottavia seikkoja.....	13
2.6.1	Rakennusten palo- ja poistumisturvallisuus.....	13
2.6.2	Rakennusten uloskäytävät	14
2.6.3	Kiinteistöjen pelastustiet	14
2.6.4	Laitteiden kunnossapito.....	14
2.6.5	Nuohous ja ilmanvaihtolaitteiden huolto.....	14
2.6.6	Omatoiminen varautuminen	15
2.6.7	Pelastussuunnitelma	15
2.6.8	Palovaroittimet.....	15
2.6.9	Poistumisturvallisuus hoitolaitoksissa sekä palvelu- ja tukiasumisessa	16
2.6.10	Poistumisturvallisuusselvitys	16
3	Valvontasuunnitelma - tarkastuksista valvontaan	16
4	Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen auditoiva palotarkastusmalli (Pata08).....	18
4.1	Auditointikriteerit	22
4.1.1	Johtaminen ja organisaatio.....	22
4.1.2	Riskienhallinta	24
4.1.3	Pelastussuunnitelma	25
4.1.4	Fyysinen turvallisuus.....	27
4.1.5	Tekniset turvallisuusjärjestelmät	28
4.1.6	Turvallisuuskoulutus	29
4.1.7	Pata08 -auditointimallin riskiluokitusten kuvaus.....	30
5	Tutkimushankkeen kuvaus	31
5.1	Tutkimushakkeen hyödyllisyys.....	33
6	Tarkasteltavat kiinteistöt	34
7	Annetut korjausmääräykset ja niiden kehitys.....	34
7.1	Korjausmääräysten kohdentuminen	37
7.2	Annetut korjausmääräykset sairaaloittain.....	40
7.3	Kahden vastuutarkastajan vaikutus annettuihin korjausmääräyksiin	42

7.4 Auditoivan palotarkastusmallin Pata08:n vaikutus annettuihin korjausmääräyksiin
44

8 Johtopäätelmät	46
Lähteet	48
Kuviot	49

1 Johdanto

Pelastusviranomaisen toimittaman onnettomuuksien ennalta ehkäisyn sekä erityisesti palotarkastuksen vaikuttavuudesta ja vaikuttavuuden arvioimisesta on esitetty pelastusviranomaisten keskuudessa eriäviä teorioita sekä mielipiteitä. Aikaisemmassa palotarkastusten historiassa yhtenäistä riskienhallintatyökalua ei ole ollut, jolla alueelliset pelastusviranomaiset olisivat voineet tutkia vaikuttavuutta oman alueensa sisällä sekä tehdä vertailevaa tutkimusta toisen alueen pelastusviranomaisen kanssa. Palotarkastuksen vaikuttavuuden arvioimista on mahdollisesti vaikeuttanut myös yhtenäisten toimintamallien ja sitä kautta onnettomuuksien ennalta ehkäisyn koulutuksen puutteesta. Tästä on voinut jossain määrin aiheutua myös eroja palotarkastuksen toimittamiseen, vertaillen toimintatapoja eri pelastuslaitosten ja palotarkastajien välillä.

Helsingin kaupungin pelastuslaitoksella siirryttiin auditoivaan palotarkastusmalliin vuonna 2008-2009. Auditoivaa palotarkastusmallia kutsutaan nimellä ”Pata08”. Auditoivan palotarkastusmallin myötä käyttöön saatiin arviointikriteeristö ja riskiluokat. Riskiluokat mahdollistivat pelastusviranomaisen suorittaman valvonnan yhteydessä paloturvallisuuteen liittyvien riskien paremman tunnistamisen sekä muuttumisen seurannan valituissa kiinteistöissä. Käytännössä tämä tapahtui palotarkastuksen auditoinnista muodostuneella riskiluokituksella (asteikolla 0-4).

Auditoivan palotarkastusmallin lisäksi Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen valvontayksikkö (tuolloinen riskienhallintayksikkö) otti käyttöönsä myös nimetyn palotarkastajakäytännön ja segmentti-ajattelun. Segmentti-ajattelulla Helsingin kaupungin pelastuslaitoksella tarkoitetaan tietyn toisiinsa tiivistä liittyvän asiakokonaisuuden tarkastelua sekä vastuutarkastajien nimeämistä. Tarkastettavat kohteet pyrittiin jakamaan samankaltaisen toiminnan tai saman toiminnanharjoittajan perusteella yhtenäiseen tarkastusryhmään. Segmenttien lajittelu ryhmiin perustui pelastusviranomaiselle annettuun toimivaltaan ja valvontatehtävien asettamiin velvoitteiden täyttämiseen. Tässä tutkimuksesta valittiin saman toiminnanharjoittajan käyttämiä kiinteistöjä, joille oli jo vuosia nimetty nk. vastuutarkastajat. Tutkimushankkeessa tarkasteltavien kiinteistöjen valinnassa keskityttiin myös yleisen edun ja turvallisuuden asettaman korkean turvallisuusvaatimusten kohteisiin, tässä tapauksessa sairaalakiinteistöihin. Tässä tutkimushankkeessa keskeinen kysymys on, mikä vaikutus auditoivalla palotarkastusmallilla sekä segmentti-ajattelulla on ollut sairaalakiinteistöissä annettuihin korjausmääräyksiin. Palotarkastusten vaikutuksen arvioimiseen, käytetään Helsingin Pelastuslaitoksen toiminnallisen palotarkastusjärjestelmään kerättyjä tietoja palotarkastuksilla annettujen korjausmääräysten määrästä, laadusta sekä kuntoon saattamisesta.

Tutkimushankkeessa tarkasteltavat kiinteistöt ovat rajattu koskemaan ainoastaan tiettyjä alueen sairaalakiinteistöjä. Sairaalakiinteistöt ovat saman toiminnanharjoittajan hallinnassa. Valitsemiskriteerinä vaativalle sairaalakiinteistölle olivat hoitotoiminnan laatu, kiinteistössä majoitettavien lukumäärä ja toimintakyky.

Sairaalat ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä laitoksia ja niissä asioivien ja majoittuvien henkilöiden turvallisuus tärkeä asiakokonaisuus sisäisessä turvallisuudessa. (sisäiseturvallisuuden ohjelma)

1.1 Tavoite ja rajaus

Tutkimushankkeen tarkoitus on siis vastata kysymykseen: onko Auditoivan palotarkastusmallin käyttöön ottaminen sekä segmentointikäytäntö vaikuttanut valittujen sairaalakiinteistöjen paloturvallisuuteen?

Toisena tavoitteena on tarjota valmiin tutkimuksen myötä tietoja alueellisille pelastuslaitoksille siitä, voiko keskittämällä tiettyjen kiinteistöjen tarkastuksia nimetyille palotarkastajille, saada kiinteistön ja/tai organisaation turvallisuustasoa parantumaan. Kolmanneksi työn tarkoituksena on antaa tietoja alueellisille pelastuslaitoksille siitä, onko auditoiva palotarkastusmalli hyödyllinen riskiarviotyöväline ja käyttöön ottamisen arvoinen.

Lisäksi työn/tutkimuksen tarkoituksena on laittaa alulle pelastusviranomaisen suorittaman valvonnan ja palotarkastusten kehittämisen, liittyen sairaalakiinteistöihin.

Tehty tutkimus koostuu kolmesta osasta:

1. Keskeiset käsitteet, jotka muodostavat teoreettisen viitekehyksen, jossa esitetään tutkimukseen liittyvät keskeiset käsitteet ja termit sekä käytettävät metodit.
2. Tutkimuksellinen osuus, jossa esitetään itse tutkimus
3. Johtopäätelmät, joissa esitetään johtopäätökset sekä tutkimukselliset kritiikit

Henkilökohtaisesti haluaisin esittää kiitokseni työn ohjaajilleni Lehtori Juha Kreussille sekä valvontayksikön päällikkö Seppo Sihvoselle. Lisäksi haluaisin kiittää palotarkastaja Ville Mäenpäättä ja johtavaa palotarkastaja Andreas Schneideria yhteistyöstä tarkastusten suorittamisesta sekä aineiston keräämisestä palotarkastuksilla sekä palotarkastaja Anne Koivistoa pioneeri-työstään sairaaloiden tarkastamisessa ja niiden turvallisuustason parantamisessa.

Tekstin ensimmäinen rivi alkaa tästä. Johdanto-otsikon kanssa samalla rivillä on osanvaihto, johon ei saa koskea. Osanvaihto tarvitaan, jotta sivunumerot alkavat vasta seuraavalta tekstisivulta.

2 Keskeiset käsitteet

2.1 Pelastustoimi ja toimivalta

Pelastustoimella tarkoitetaan pelastuslain mukaan (379/2011) onnettomuuksien ennalta ehkäisyä, pelastustoiminnan sekä väestönsuojelun muodostamaan kokonaisuutta, joka muodostaa yhden hallinnollisen toimialan. (Sami Hämäläinen 2006 s.8)

Kunnat vastaavat pelastustoimesta yhteistoiminnassa muiden alueiden pelastustoimien kanssa (alueen pelastustoimi). Pelastustoimen tehtävien hoitamista varten alueen pelastustoimella tulee olla pelastuslaitos. (Pelastuslaki 379/2011).

Sisäasiainministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo pelastustoimea sekä sen palvelujen saatavuutta ja laatua. Pelastustoimen palvelujen laadusta ja saatavuudesta sovitaan palvelutasopäätöksessä, joka laaditaan alueittain. Sisäasiainministeriö huolehtii myös pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja työryhmistä sekä järjestelyistä, yhteen sovittaa eri ministeriöiden ja toimialojen toimintaa pelastustoimessa ja sen kehittämisestä. Sisäasiainministeriön pelastusosasto on siis ylin pelastustoimen viranomainen Suomessa. Pelastusosaston vastuulla on huolehtia osaltaan sisäasiainministeriölle annettujen pelastustoimen tehtävien ja niiden vaatimusten toteutumisesta. (Pelastuslaki 379/2011).

Palvelutasopäätös on asiakirja jossa alueellinen pelastusviranomainen sitoutuu tuottamaan palveluita tietyllä tasolla, tietyillä resursseilla määrääjäksi. Pelastustoimen palvelutason tulee vastata paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Palvelutasoa määriteltäessä on myös otettava huomioon myös toiminta poikkeusoloissa. Pelastuslaitokselle säädetyt tehtävät on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. Olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen. (Pelastuslaki 379/2011)

2.2 Pelastusviranomainen

Pelastusviranomaisia on valtiollisia sekä alueellisia. Valtiollisia pelastusviranomaisia ovat sisäasiainministeriön pelastusylijohtaja ja hänen määräämänsä sisäasiainministeriön ja aluehallintoviraston virkamiehet. (Pelastuslaki 379/2011)

Alueen pelastustoimen pelastusviranomaisia ovat pelastuslaitoksen ylin viranhaltija ja hänen määräämänsä pelastuslaitoksen viranhaltijat. Palotarkastajat ovat näin ollen alueellisia pelastusviranhaltijoita. (Pelastuslaki 379/2011)

2.3 Palotarkastus ja sen toimittaminen

Palotarkastuksen toimittamisessa Helsingin kaupungin alueella tulee noudattaa sitä mitä säädetään pelastuslaissa ja asetuksessa. Lisäksi tarkastuksia suorittaessa ja suunniteltaessa tulee huomioida Helsingin auditoiva palotarkastusmalli (Pata08), sisäasianministeriön ohje (SM 2001-1824/tu-33) palotarkastuksen suorittamisesta sekä valvontasuunnitelmassa ja sen valtakunnallisessa työryhmässä linjatut seikat, koskien kohteiden tarkastusväliä.

Pelastuslaitoksen tulee alueellaan huolehtia pelastustoimen valvontatehtävistä. Tämän velvoitteen pelastusviranomainen hoitaa erinäisillä valvontatoimenpiteillä, yleisimmiten palotarkastuksilla ja muilla sen kaltaisilla valvontatoimenpiteillä. Pelastuslaitoksen velvollisuus on siis huolehtia toiminnanharjoittajan ja rakennuksen omistajan sekä haltijan velvollisuuksien noudattamisesta, suorittamalla palotarkastuksia sekä muita valvontatoimia alueellaan. (Pelastuslaki 379/2011)

Palotarkastuksia ja muita pelastusviranomaiselle säädettyjen valvontatehtävien edellyttämiä toimenpiteitä saa suorittaa ainoastaan alueen pelastusviranomainen. Palotarkastus saadaan suorittaa rakennuksessa tai rakennelmassa, sekä niihin kuuluvissa huoneistoissa ja asunnoissa. Palotarkastuksessa, palotarkastajalle on annettava pääsy kaikkiin tarkastettaviin tiloihin ja kohteisiin. Lisäksi tarkastettavan kohteen edustajan on esitettävä säädöksissä vaaditut suunnitelmat, muut asiakirjat ja järjestelyt, kuten esimerkiksi pelastussuunnitelma. (Pelastuslaki 379/2011)

Kiinteistön omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan on pyynnöstä toimitettava, palotarkastuksen yhteydessä tai muutoin alueen pelastusviranomaiselle maksutta, kiinteistöön laadittu pelastussuunnitelma ja mahdolliset muut sellaiset kohteen palo- ja poistumisturvallisuudesta laaditut asiakirjat, joilla on merkitystä kohteen paloturvallisuuden sekä palotarkastuksen suorittamisen kannalta. Tällaisia asiakirjoja ovat tyypillisesti kiinteistön paloteknisiin laitteistoihin, kiinteistön kuntoon sekä muihin fyysisen turvallisuuteen liittyviä huolto- ja kunnossapitodokumentteja. (Pelastuslaki 379/2011)

Palotarkastuksesta on laadittava pöytäkirja, jossa tulee riittävästi yksilöidä tarkastuskohde, tarkastuksen kulku, tarkastajan tekemät keskeiset havainnot, tarkastettavan kohteen edustajan esittämä selvitys sekä johtopäätökset ja niiden perustelut. Pöytäkirja on myös laadittava, jos alueen pelastusviranomainen muutoin valvonnan yhteydessä antaa korjausmääräyksen tai keskeyttää välittömän tulipalon tai muun onnettomuuden vaaraa aiheuttavan toiminnan. Pöytäkirja tulee antaa viipymättä tiedoksi tarkastettavan kohteen edustajalle sekä muille asianosaisille. (Pelastuslaki 379/2011, Hallintolaki 434/2004)

Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen palotarkastusohjeen (pata08) mukaisesti, tulee tarkastuksen kohteena olevalle taholle toimittaa kahta viikkoa ennen palotarkastuksen toimittamiskirje. Palotarkastuksen toimittamiskirjeessä kerrataan pelastuslaissa toiminnanharjoittajalle ja kiinteistön omistajalle sekä -haltijalle asetettuja velvollisuuksia sekä pelastusviranomaisen oikeuksia palotarkastuksen suhteen. Tällaisia oikeuksia ja velvollisuuksia ovat jo yllä mainitut velvollisuudet toimittaa kiinteistöön liittyvät huolto- ja kunnossapitodokumentit sekä pelastussuunnitelma ja muut tarvittavat suunnitelmat paloturvallisuuden kannalta. (Pata08 auditoinnin manuaali)

2.4 Palotarkastuslajit

Palotarkastukset voidaan jakaa kahteen pääryhmään: palotarkastuksiin ennen valvontasuunnitelman laatimista ja vuotta 2012 sekä valvontasuunnitelman mukaisiin palotarkastuksiin, jotka on suoritettu vuoden 2012 jälkeen. Palotarkastuksesta ja sen suorittamisesta säädetään pelastuslaissa (379/2011), mutta laissa ei eritellä palotarkastuksen eri lajeja. Sisäasianministeriön ohjeessa (SM 2001-1824/tu-33) määritellään palotarkastuksen lajeista sekä palotarkastuksen kulusta. Toisin kuin ohjeessa todetaan, ohje on voimassa edelleen pelastuslain uudistamisen jälkeenkin.

Suoritettavat palotarkastukset jaetaan seuraaviin luokkiin:

- määräaikainen palotarkastus (valvontasuunnitelman myötä)
- yleinen palotarkastus
- ylimääräinen palotarkastus
- erityinen palotarkastus
- kemikaalitarkastus
- jälkipalotarkastus

Määräaikainen palotarkastus -nimike, otettiin käyttöön valvontasuunnittelun myötä. Valvontasuunnittelu perustuu pelastuslaissa (379/2011) annettuun pelastusviranomaisen velvoitteen laatia valvontasuunnitelma. Määräaikaisella palotarkastuksella valvotaan valvontasuunnitelman mukaisesti riskiluokituksen perusteella valikoitujen valvontakohteiden paloturvallisuutta. Sisäasianministeriön ohje (SM 2011 1824/Tu33) ei siis tunne määräaikaista palotarkastusta mutta sen sijaan siellä todetaan yleisen palotarkastuksen olevan luonteeltaan määräaikainen.

Määräaikaisella ja yleisellä palotarkastuksella tarkoitetaan valvontasuunnitelmassa annetun määräajan mukaista palotarkastusta. Ylimääräisellä palotarkastuksella viitataan valvontasuunnitelman ulkopuoliseen tarkastukseen, joka suoritetaan jostain erityisestä syystä kuten

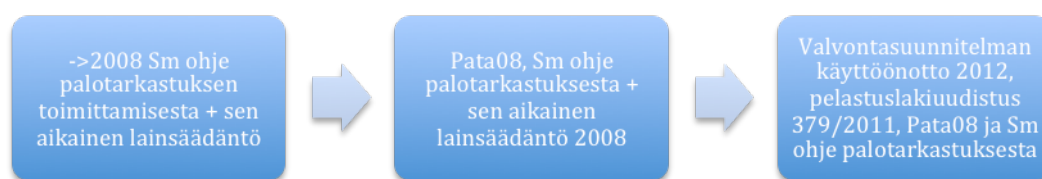
esimerkiksi lausuntopyynnön tai esiin tulleen turvallisuusepäkohdan johdosta. Ylimääräinen palotarkastus voidaan suorittaa myös erikseen määritetyn tarkastusprojektin tarkastuksissa. (SM 2001-1824/tu-33, valtakunnallinen valvontasuunnitelman työryhmä)

Kemikaalitarkastuksella viitataan vaarallisten kemikaalien teolliseen käsittelyyn ja varastointiin liittyvien säädösten velvoittamassa tarkastukseen, joka suoritetaan toiminnanharjoittajan ilmoitusvelvollisuuden johdosta. Kemikaalitarkastus suoritetaan ainoastaan ensimmäisellä kerralla toiminnan alkaessa. Tämän jälkeen vaarallisia kemikaaleja sisältävät kohteet palotarkastetaan valvontasuunnitelman mukaisesti yleisinä, ylimääräisinä, tai jälkipalotarkastuksina. (Laki vaarallisten kemikaalien käsittelyn turvallisuudesta 390/2005, SM 2001-1824/tu-33)

Erityinen palotarkastus suoritetaan ennen suunnitellun toiminnan aloittamista. Tämä tarkastuslaji tulee useasti kysymykseen uusien rakennusten, tai saneerauskohteiden käyttöön oton yhteydessä. (SM 2001-1824/tu-33)

Jälkipalotarkastus suoritetaan annettujen korjausmääräysten korjaamisen todentamiseksi. Jälkipalotarkastuksen voi hoitaa tarkastamalla kohteen joko tekemällä tosiasiallisesti jälkipalotarkastuksen tai todentamalla puutteiden korjaukset pelastusviranomaiselle toimitettujen asiakirjojen perusteella. Tätä kutsutaan palotarkastajien keskuudessa asiakirjavalvonnaksi. (SM 2001-1824/tu-33)

Kuvio 1: Palotarkastusta koskehtavan keskeisen lainsäädännön kehitys

2.5 Korjausmääräykset ja niiden antaminen

Mikäli pelastusviranomainen suorittaessaan palotarkastuksia tai muita pelastusviranomaiselle säädettyjä valvontatoimenpiteitä havaitsee puutteita pelastuslaissa säädettyjen velvoitteiden

toteuttamisessa, pelastusviranomaisella on velvollisuus määrätä ne korjattaviksi. Tätä määräystä korjata puutteet kutsutaan korjausmääräykseksi. Jos puutteita ei voida heti korjata, korjaamiselle tulee antaa määräaika. (Pelastuslaki 379/2011)

Jos alueen pelastusviranomaisen suorittaessaan valvontatoimenpiteitä havaitsee puutteita muussa laissa säädettyjen velvoitteiden toteuttamisessa ja arvioi puutteiden aiheuttavan vakavaa vaaraa henkilöturvallisuudelle, pelastusviranomaisen voi määrätä puutteet korjattaviksi. Jos puutteita ei voida heti korjata, pelastusviranomaisella on velvollisuus ilmoittaa havaituista puutteista asianmukaiselle valvontaviranomaiselle. Tällaisia tapauksia voivat olla esimerkiksi toiminnanharjoittajan toiminnasta aiheutuvat ympäristöön liittyvät puutteet, jolloin valvovaviranomainen on alueellinen ympäristöviranomaisen. (Pelastuslaki 379/2011)

Jos valvontatehtävässä tai muutoin havaittu puutteellisuus tai virheellinen menettely aiheuttaa välittömän tulipalon tai muun onnettomuuden vaaran, pelastusviranomaisella on oikeus tarvittaessa heti keskeyttää toiminta ja määrätä onnettomuuden ehkäisemiseksi välttämättömistä toimenpiteistä. (Pelastuslaki 379/2011)

2.6 Palotarkastuksella valvottavia seikkoja

Pelastuslain mukaan palotarkastuksilla on valvottava kuntalaisten yleisiä velvoitteita sekä muita pelastuslaissa annettuja toiminnanharjoittajan, rakennuksen omistajan ja -haltijan velvollisuuksia. Pelastuslaissa käsitellään mm. yleisiä velvoitteita kuten esimerkiksi varovaisuutta tulen käsittelyssä tai ilmoitusvelvollisuutta kulottamisesta. Lisäksi toiminnanharjoittajan, rakennuksen omistajan ja -haltijan velvollisuuksia käsitellään erikseen. (Pelastuslaki 379/2011)

2.6.1 Rakennusten palo- ja poistumisturvallisuus

Rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan huolehdittava siitä, että rakennus, rakennelma ja sen ympäristö pidetään sellaisessa kunnossa, että tulipalon syttymisen, tahallisen sytyttämisen sekä leviämisen vaara on vähäinen sekä rakennuksessa olevat henkilöt pystyvät tulipalossa tai muussa äkillisessä vaaratilanteessa poistumaan rakennuksesta tai heidät voidaan pelastaa muulla tavoin. (Pelastuslaki 379/2011)

Lisäksi on huolehdittava siitä että pelastustoiminta on tulipalon tai muun onnettomuuden sattuessa mahdollista ja että pelastushenkilöstön turvallisuus on otettu huomioon. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että rakennus tai rakennelma ei saa olla sellaisessa kunnossa että siitä aiheutuu vaaraa pelastustehtävissä olevalle henkilöstölle. (Pelastuslaki 379/2011)

Helposti syttyvää materiaalia tai muuta tavaraa ei saa säilyttää ullakolla, kellarissa, rakennuksen alla tai sen välittömässä läheisyydessä niin, että siitä aiheutuu tulipalon syttymisen tai leviämisen vaaraa tai että tulipalon sammuttaminen vaikeutuu. (Pelastuslaki 379/2011)

2.6.2 Rakennusten uloskäytävät

Rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan huolehdittava siitä, että uloskäytävät ja kulkureitit niille pidetään kulkukelpoisina ja esteettöminä ja muutenkin sellaisessa kunnossa, että niitä voidaan käyttää turvallisesti ja tehokkaasti. (Pelastuslaki 379/2011)

Uloskäytävillä sekä ullakoiden, kellarien ja varastojen kulkureiteillä ei saa säilyttää tavaraa. Uloskäytävät ja kulkureitit niille tulee tarvittaessa merkitä ja valaista asianmukaisesti. Kulkureitit tulee merkitä ja valaista asianmukaisesti, riippuen kiinteistön käyttötarkoituksesta. (Pelastuslaki 379/2011, Suomen rakentamismääräyskokoelma E1)

2.6.3 Kiinteistöjen pelastustiet

Kiinteistön omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan huolehdittava siitä, että hälytysajoneuvoille tarkoitetut ajotiet ja muut kulkuyhteydet (pelastustiet) pidetään ajokelpoisina ja esteettöminä ja että ne on merkitty asianmukaisesti. Pelastustielle ei saa pysäköidä ajoneuvoja eikä asettaa muutakaan estettä. (Pelastuslaki 379/2011)

2.6.4 Laitteiden kunnossapito

Lain edellyttämät tai viranomaisen määräämät palotekniset- ja muut laitteet on pidettävä toimintakunnossa sekä huollettava ja tarkastettava asianmukaisesti. Tällaisia laitteita ovat: sammutus-, pelastus- ja torjuntakalusto, kuten ensisammutuskalusto ml. käsisammuttimet ja palopostit, sammutus- ja pelastustyötä helpottavat laitteet, palonilmaisu-, hälytys- ja muut onnettomuuden vaaraa ilmaisevat laitteet. Tällaisia laitteita ovat mm. automaattinen paloilmoin, automaattinen sammutuslaitos. (Pelastuslaki 379/2011)

Velvoitteista vastaa rakennuksen yleisten tilojen ja koko rakennusta palvelevien järjestelyiden osalta rakennuksen omistaja, haltija ja toiminnanharjoittaja osaltaan sekä huoneiston haltija hallinnassaan olevien tilojen osalta. (Pelastuslaki 379/2011)

2.6.5 Nuohous ja ilmanvaihtolaitteiden huolto

Rakennuksen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan on yleisten tilojen ja koko rakennusta palvelevien järjestelyjen osalta sekä huoneiston haltijan hallinnassaan olevien tilojen osalta huolehdittava, että tulisijat ja savuhormit on nuohottu asianmukaisella tavalla. Lisäksi ilmanvaihtokanavat ja -laitteet tulee puhdistaa ja huoltaa niin, että niistä ei aiheudu tulipalon vaaraa. Myös tikkaat, kattokulkutien osat ja katon turvavarusteet on pidettävä sellaisessa kunnossa, että nuohoustyö voidaan suorittaa turvallisesti. (Pelastuslaki 379/2011)

2.6.6 Omatoiminen varautuminen

Rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan ehkäistävä tulipalojen syttymistä ja muiden vaaratilanteiden syntymistä. Käytännössä tämä tarkoittaa varautumista henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa. Toiminnanharjoittajan on myös varauduttava tulipalojen sammuttamiseen ja muihin sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät ja ryhdyttävä toimenpiteisiin poistumisen turvaamiseksi tulipaloissa ja muissa vaaratilanteissa sekä muihin tarvittaviin toimenpiteisiin pelastustoiminnan helpottamiseksi. (Pelastuslaki 379/2011)

Toiminnanharjoittajan velvollisuudet huolehtia kiinteistössä ja varautua onnettomuuksiin koskevat myös rakennusten ja rakennelmien ulkopuolella harjoitettavaa toimintaa sekä järjestettäviä yleisötilaisuuksia. (Pelastuslaki 379/2011)

2.6.7 Pelastussuunnitelma

Rakennukseen tai muuhun kohteeseen, joka on poistumisturvallisuuden tai pelastustoiminnan kannalta tavanomaista vaativampi tai jossa henkilö- tai paloturvallisuudelle, ympäristölle tai kulttuuriomaisuudelle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat, on laadittava pelastussuunnitelma. (Pelastuslaki 379/2011)

Pelastussuunnitelman laatimisesta vastaa aina rakennuksen tai kohteen haltija - useasti toiminnanharjoittaja. Jos rakennuksessa toimii useita toiminnanharjoittajia, rakennuksen haltijan tulee laatia pelastussuunnitelma yhteistyössä toiminnanharjoittajien kanssa. (379/2011)

2.6.8 Palovaroittimet

Huoneiston haltija on velvollinen huolehtimaan siitä, että asunto varustetaan riittävällä määrällä palovaroittimia tai muita laitteita, jotka mahdollisimman aikaisin havaitsevat alkavan tulipalon ja varoittavat asunnossa olevia. (379/2011)

2.6.9 Poistumisturvallisuus hoitolaitoksissa sekä palvelu- ja tukiasumisessa

Sairaaloissa, vanhainkodeissa ja muussa laitoshuollossa, suljetuissa rangaistuslaitoksissa ja muissa näihin verrattavissa kohteissa (hoitolaitokset) sekä asumisyksikön muotoon järjestetyissä palvelu- ja tukiasunnoissa ja muissa näihin verrattavissa asuinrakennuksissa ja tiloissa, joissa asuvien toimintakyky on tavanomaista huonompi (palvelu- ja tukiasuminen), toiminnanharjoittajan on etukäteen laadituin selvityksin ja suunnitelmin ja niiden perusteella toteutetuin toimenpitein huolehdittava, että asukkaat ja hoidettavat henkilöt voivat poistua turvallisesti tulipalossa tai muussa vaaratilanteessa itsenäisesti tai avustettuina. (Pelastuslaki 379/2011)

2.6.10 Poistumisturvallisuusselvitys

Hoitolaitoksessa jossa potilaiden tai asukkaiden toimintakyky on alentunut tulee toiminnanharjoittajan laatia selvitys siitä, miten rakennuksen tai tilan käyttötapa ja henkilöiden rajoittunut, heikentynyt tai poikkeava toimintakyky sekä muut poistumisturvallisuuteen vaikuttavat tekijät otetaan huomioon tulipaloihin ja muihin vaaratilanteisiin varautumisessa ja poistumisjärjestelyissä. Tätä poistumisturvallisuuteen liittyvää varautumista kutsutaan poistumisturvallisuusselvitykseksi. Rakennusluvan yhteydessä kohteeseen laadittu turvallisuusselvitys vastaa poistumisturvallisuusselvitystä. (379/2011)

Poistumisturvallisuusselvitys on laadittava ennen toiminnan aloittamista ja päivitettävä vähintään kolmen vuoden välein tai toiminnan muuttuessa olennaisesti. Poistumisturvallisuusselvitys ja sen muutokset on toimitettava alueen pelastusviranomaiselle arviointia varten. Poistumisturvallisuusselvitys on toimitettava lisäksi tiedoksi rakennusvalvontaviranomaiselle. Palotarkastuksella, pelastussuunnitelman tarkastamisen yhteydessä, auditoivan palotarkastusmallin mukaisesti poistumisturvallisuusselvitys tulee esittää samassa yhteydessä. (379/2011)

3 Valvontasuunnitelma - tarkastuksista valvontaan

Pelastusviranomaisen suorittaman valvontatoimenpiteiden laadun sekä resurssien käytön tehostamiseksi ja valvonnan toteutumisen sekä vaikuttavuuden arvioimiseksi ollaan siirretty suunnitelmallisempaa valvontatyöhön. Valvontasuunnitteluveto tulee uudistuneesta pelastuslaista (379/2011). Vuonna 2012 Helsingin pelastuslaitoksella otettiin käyttöön valvontasuunnitelma. Valvontasuunnitelmassa määritellään valvottavien rakennusten ja rakennelmien tarkastusten ja muiden valvontatoimenpiteiden määräväljä. Valvontasuunnitelmassa osoitetut kohteiden valvontavälit perustuvat Pata08:ssa käyttöön otettuun auditointimalliin, jossa tarkastelussa oleville kohteille annetaan riskiluokitus. (Pelastuslaki 379/2011, valvontasuunnitelma ohje)

Karkeasti sanottuna, tarkastusväliä pidennetään tai lyhennetään tapauskohtaisesti, riippuen siitä, ovatko paloturvallisuuteen liittyvät asiat keskimääräistä paremmin vai huonommin. (valvontasuunnitelmaohje s.33)

Pelastuslaitoksen on laadittava valvontasuunnitelma valvontatehtävän toteuttamisesta. Valvonnan on perustuttava riskien arviointiin, ja sen tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. Valvontasuunnitelmassa on määritettävä tarkastuskohteet sekä kuvattava valvonnan toteutumisen seuranta. Valvontasuunnitelma on tarkastettava vuosittain sekä tarvittaessa muulloinkin, mikäli perusteltu tarve ilmenee. Valvontasuunnitelma on esitettävä aluevalvontavirastolle. (Pelastuslaki 379/2011)

Valvontasuunnitelman kehittämisen myötä, pelastusviranomaisen valvontatoiminta on tunnistanut uudenlaisia valvonnankeinoja mitä tulee vahvasti perinteistä palotarkastusmallia painottavaan valvontajärjestelmään. Palotarkastajan käynnin sijaan valvontaa voidaan suorittaa nyt erilaisin menetelmin kuten esimerkiksi asiakirjavalvonnan keinoin. Lakien ja säädösten vaatimukset täyttävät suunnitelmat sekä huolto- ja kunnossapitodokumentit todentavat rakennuksen tai rakennelman fyysisen turvallisuuden tason ja korjausmääräysten noudattamisen. Toisaalta, asiakirjavalvontaa suorittamalla toiminnanharjoittajan toiminnasta aiheutuvat mahdolliset turvallisuutta vaarattavat tekijät saattavat jäädä havaitsematta. Tällaisia vaarantavia tekijöitä voivat olla esimerkiksi ylimääräinen palokuorma kiinteistössä tai sen uloskäytävien yhteydessä. Asiakirjavalvonnalla mm. mahdollinen ylimääräinen palokuorma ei tule ilmi.

Aikaisemmin mainittujen palotarkastuslajien lisäksi, valvontasuunnitelma sisältää valvonnanmuotona myös rakentamisen ohjauksen. Tätä ohjausta antavat Pelastuslaitoksen rakentamisen teknisiin ja säädöksellisiin seikkoihin erikoistuneet palotarkastajat. Ohjausta annetaan paikallisen rakennuslupamenettelyn ekonomisen prosessin turvaamiseksi, lupaprosessin alla olevan kiinteistön paloturvallisuuden ja siihen liittyvien velvoitteiden turvaamiseksi tai rakentamisasioita valvovan viranomaisen lausuntopyynnöstä. Lausuntopyynnön johdosta, pelastusvirnaomainen lausuu asiassa tarpeelliseksi katsomiaan seikkoja. ”Rakenteellisen paloturvallisuus on huomioitava uudis- ja korjausrakentamisessa jo suunnitteluvaiheessa. Paloteknisellä suunnittelulla tarkoitetaan rakennusten rakenteellisen paloturvallisuuden suunnittelua. Kaikki palotekninen suunnittelu Suomen Rakentamismääräyskokoelman E-sarjan mukaisten olennaisien vaatimusten täyttämiseen.” (Helsingin pelastuslaitoksen www-sivut)

Lausuntoja voidaan antaa myös kemikaaliturvallisuusasioissa. Tuolloin lausunnon pyytäjänä on useimmiten Turvallisuus ja Kemikaalivirasto (Tukes). Lausuntopyyntö perustuu nk. kemikaaliturvallisuuslakiin. (Laki vaarallisten kemikaalien käsittelystä)

Taulukko 1: Valvontasuunnitelman mukaiset valvontatoimenpiteet

1. Määräaikaiset palotarkastukset
2. Jälkitarkastukset
3. Erityiset palotarkastukset
4. Ylimääräiset palotarkastukset [kpl]
5. Vaarallisten kemikaalien tarkastukset [kpl]
6. Muut katselmukset ja tarkastukset [kpl]
7. Lausunnot ja päätökset [kpl] <i>- E esim. asemakaavalausunnot, kemikaaliturvallisuuslain muka mukaiset päätökset, päätös ilotulitteiden käytöstä jne.</i>
8. Rakentamisen ohjaus (ml. rakennuslupalausunnot) <i>Suunnittelijoiden neuvontatapahtumat [kpl] - Rakennusvalvonnassa tapahtuva usean luvan käsittely kirjataan yhdeksi tapahtumaksi, mikäli niistä ei jälkikäteen kirjata erillisiä lausuntoja.</i>
9. Muu asiakirjavalvonta [kpl] <i>Esim. - Pelastussuunnitelmat, poistumisturvallisuusselvitykset - Omatarkastuslomakkeet - ym.</i>

4 Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen auditoiva palotarkastusmalli (Pata08)

Auditoivapalotarkastusmalli pohjautuu pelastuslaissa annettuun pelastusviranomaisen velvoitteeseen suorittaa palotarkastuksia sekä sisäasianministeriön ohjeeseen (SM 2001-1824/Tu-33) palotarkastuksen kulusta ja sisällöstä. Auditoivapalotarkastusmalli (Pata08) perustuu pistokoeluontoiseen palotarkastukseen, jossa auditoimalla kohteen turvallisuustasoa pyritään tarkastettavalle kohteelle antamaan riskiarvioperusteinen arvosana turvallisuuden tasosta. Helsingin pelastuslaitoksella arvosanan muodostavia tekijöitä kutsutaan auditointikriteeristöksi. (Auditoinninmanuaali, Pata08, Helsingin kaupungin pelastuslaitos)

Auditoivan palotarkastusmallin mukaan, palotarkastuksilla käydään läpi turvallisuuteen liittyvät asiakirjat tarpeellisilta osin. Lisäksi kohde tarkastetaan silmämääräisesti, pistokokeita tehden. Tarkastuksen yhteydessä annetaan neuvontaa sekä valistusta palo- sekä yleiseen turvallisuuteen liittyvistä seikoista tai epäkohdista. (Auditoinninmanuaali, Pata08, Helsingin kaupungin pelastuslaitos)

Pata08 -mallissa, erityisesti merkityksellisenä pidetään ennakoon lähetettävästä palotarkastuksen toimittamiskirjeestä, jossa kuvataan tarkastuksen kulku sekä pyydetään toiminnanharjoittajaa / kohteen edustajaa varaamaan tarvittavat asiakirjat jo etukäteen valmiiksi. Palotarkastuksen toimittamiskirje tulee toimittaa kohteen edustajalle joko kirjeitse tai sähköpostitse. Tarkastushetkellä, toiminnanharjoittajalla on useasti vaikeuksia toimittaa vaadittuja asiakirjoja ja dokumentteja. Kun kohteen edustaja on vaatimuksista etukäteen tietoinen ja järjestää asiakirjat ja dokumentit esitettäväksi palotarkastuksen yhteydessä, tarkastuksen tehokkuus ja vaikuttavuus paranee. Tällöin palotarkastaja voi tosiasiallisesti tarkastella kohteen paloturvallisuuden tasoa ja näin ollen myös todenmukaisen auditointiarvosanan muodostuminen on todennäköisempää. (Auditoinninmanuaali, Pata08, Helsingin kaupungin pelastuslaitos)

Tärkeää palotarkastuksen laadun varmistamisessa on myös tavoittaa oikeat tahot ja henkilöt palotarkastuksen toimittamiskirjeellä. Kohteen edustajana tulee tarkastukseen osallistua omistaja, haltija tai näille suoraan vastuussa oleva turvallisuusasioista vastaava henkilö, kuten esimerkiksi isännöitsijä, toimitusjohtaja, turvallisuuspäällikkö, suojelujohtaja tai tarkastettavan osaston toiminnasta vastaava henkilö. Oikea taho tarkastuksella antaa paremmat mahdollisuudet siihen, että korjausmääräyksiä noudatetaan tai mikäli niitä ei noudateta pelastusviranomaisen suorittamat hallintopakkeinoja ei voida prosessioikeudellisesti kyseenalaistaa niiltä osin. (Auditoinninmanuaali, Pata08, Helsingin kaupungin pelastuslaitos)

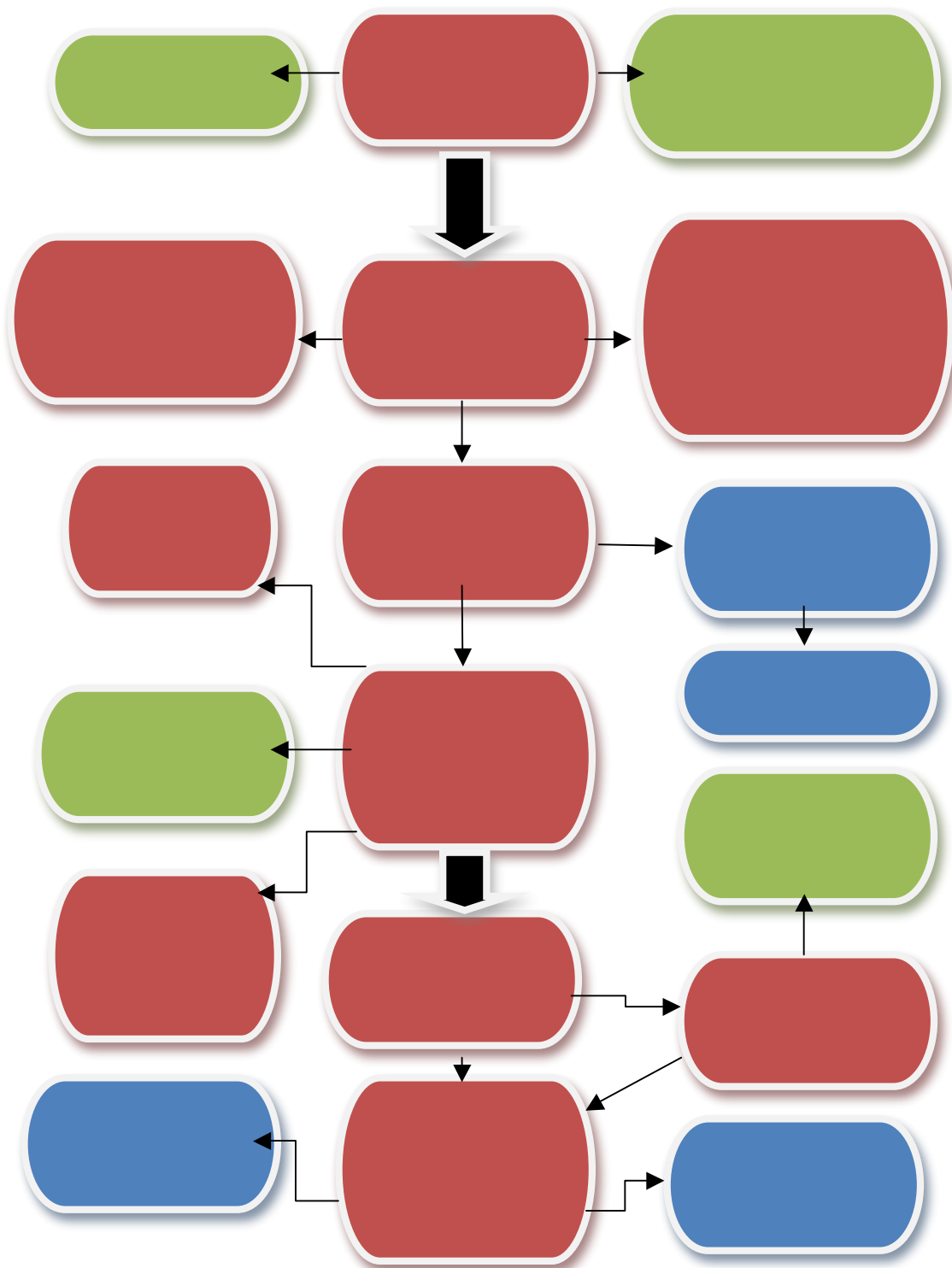
Edelleen auditoivan palotarkastusmallin mukaisesti, palotarkastuspöytäkirjaan tulee kirjata ne puutteet, jotka eivät ole luonteeltaan vähäisiä. Näiden puutteiden korjaamiseen tulee antaa kohtuullinen määräaika. Määräajan pituus suhteutetaan puutteen laajuuteen sekä sen luonteeseen. Esimerkiksi automaattista sammutuslaitteistoa koskevat puutteet vaativat todennäköisesti pidemmän määräajan, huoltoon tarvittavan ulkopuolisen huolto- ja kunnossapitoliikkeen vuoksi kuin esimerkiksi ylimääräisen tavaran poistaminen uloskäytäviltä. Vähäisissä puutteissa annetaan suullinen korjausmääräys, jota ei muutoin dokumentoida.

Puute on vähäinen silloin kun sen on satunnainen normaalitilan poikkeama tai inhimillinen tekijä. Tahallisesta huolimattomuudesta tai laiminlyönnistä aiheutuva puute ei voi olla vähäinen. Puutteita voi siis olla yksittäisiä, kunhan ne ovat vähäisiä kokonaisuuteen (annettuihin kirjausmääräyksiin) nähden.

Korjausmääräysten noudattaminen toteutetaan Pata08 -mallin mukaisesti valvontatoimenpiteillä, kuten jälkipalotarkastus tai korjausten todentamisella dokumentein. Tällaisia luotettavia dokumentteja voivat olla mm. riippumattoman tarkastuslaitoksen määräaikaistarkastuspöytäkirja tai tehtyä huoltoa ja kunnossapitoa osoittava dokumentti.

Mikäli toiminnanharjoittaja ei noudata korjausmääräystä, pelastusviranomaisen suorittaa hallintopakkokeinoja joita ovat uhkasakko ja teettämisuhka. Hallintopakkokeinoilla pyritään korjaamaan oikeudenvastainen tila sekä saattamaan pakolla voimaan laiminlyödyt velvoitteet.

Kuvio 2: Palotarkastuksen kulku auditoivan palotarkastumallinmukaisesti (Pata08)

Palotarkastuksesta laaditaan pöytäkirja. Pöytäkirja osoitetaan ja lähetetään yhteisölle (yritys, ry., toiminimi, säätiö, virasto yms.). Pöytäkirjaan kirjataan puutteet, jotka eivät ole vähäisiä ja ne määrätään korjattavaksi kohtuullisessa määräajassa. Jos palotarkastuksessa havaittu puutteellisuus tai virheellinen menettely aiheuttaa välittömän onnettomuusvaaran, on pelastusviranomaisella oikeus heti keskeyttää toiminta ja määrätä onnettomuuden ehkäisemiseksi välttämättömistä toimenpiteistä. Pöytäkirjaan, johon liittyy määräys, liitetään aina hallintolainkäyttölain (586/1996) mukainen valitusosoitus. Annettujen määräysten noudattamista valvotaan joko jälkipalotarkastuksilla tai muulla luotettavalla tavalla. Mikäli määräyksiä on laiminlyöty, pelastusviranomainen voi käyttää hallintopakkokeinoja (uhkasakko tai teettäminen) tilanteen korjaamiseksi.

Jos palotarkastuksessa havaitut puutteet eivät ole vähäisiä ja vaativat enemmän toimenpiteitä kuin välittömästi voidaan tehdä, tarkastuskohteen omistajalle tai haltijalle annetaan kirjallinen korjausmääräys ja kohtuullinen määräaika korjaamiselle. Määräykseen liitetään valitusosoitus Helsingin hallinto oikeudelle.

Palotarkastuksessa annettujen määräysten noudattamista valvotaan joko jälkipalotarkastuksilla tai muulla luotettavalla tavalla kuten määrä aikaistarkastuspöytäkirjalla tai toiminnanantajan kirjallisella selvityksellä.

Mikäli korjaukset ovat olennaisilta osin korjattu, korjaukset valmistuvat hyvin pian määräajan jälkeen tai asianomainen voi esittää pätevän syyn korjaustöiden viivästymiselle ja samalla esittää luotettavan aikataulun korjausten valmistumiselle, voidaan korjauksille myöntää lisäaika. Lisäaika myönnetään kirjallisesti joko jälkipalotarkastuspöytäkirjassa tai kirjeellä.

Mikäli puutteiden havaitaan olevan täysin tai pääosin korjaamatta, käynnistetään hallintopakkokeinot, joita ovat uhkasakko ja teettämishuuto.

Hallintopakkokeinojen ohella ja niistä riippumattomana prosessina on pelastusviranomaisen tehtävä tutkintapyyntö poliisille tietyistä laiminlyönneistä ja rikkomuksista, jotka on määritetty rangaistavaksi pelastuslain 83 §:n mukaan pelastusrikkomuksesta sakkoon. Ilmoitus poliisille tehdään pääsääntöisesti silloin, kun pelastusviranomainen toteaa toiminnan keskeyttämistä taikka uhkasakon tai teettämishuun käyttämistä edellyttävän teon tai laiminlyönnin. Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos teko/laiminlyönti on vähäinen eikä yleinen etu vaadi syytteen nostamista.

Poliisi kirjaa asiasta ilmoituksen ja esitutkii sen suppeasti tai muutoin. Poliisi voi tapauskohtaisesti antaa asiassa rangaistusmääräyksen (sakko) syyttäjän vahvistettavaksi. Jos asianomai-

nen vastustaa rangaistumääräystä, siirtyy asian käsittely tapahtumapaikkakunnan tuomioistuimeen tai perustellusti muualle tuomioistuinkäsittelyyn.

Välittömästä hallintopakosta on kysymys, kun viranomaisen omin toimin tarvittaessa poliisilta virka-apua saaden estää lainvastaisen tilan jatkamisen. Välittömän hallintopakon käyttäminen on mahdollista pelastuslain nojalla (379/2011). Tällöin lainvastainen toiminta siis keskeytetään tosiasiallisin toimenpitein.

4.1 Auditointikriteerit

Helsingin kaupungin auditoivassa palotarkastusmallissa tarkastellaan kuutta eri turvallisuuden osa-aluetta:

1. Johtaminen ja organisaatio
2. Riskienhallinta
3. Pelastussuunnitelma
4. Fyysinen turvallisuus
5. Tekniset turvallisuusjärjestelmät
6. Turvallisuuskoulutus

Arviointiasteikkona käytetään numeraalista arviota 0-4, tätä kutsumaan riskiluokitukseksi, joka muodostuu siis kuuden tarkasteltava olevan osa-alueen saamien numeraalisten riskiluokitusten perusteella. Laskentakaavassa lasketaan yhteen osa-alueiden saamat riskiluokitukset, jonka jälkeen ne jaetaan tarkasteltavana olevien osa-alueiden määrällä, joka on tässä tapauksessa kuusi. Näin ollen, laskukaava on siis: $1.+2.+3.+4.+5.+6=x/6=\text{riskiluokitus kohteesta}$. Riskiluokitusten määrittely kriteerit on esitetty alla.

4.1.1 Johtaminen ja organisaatio

Auditointikriteeristöllä pyritään saamaan vastaukset kysymyksiin onko johto sitoutunut turvallisuuteen, turvallisuuteen liittyvät vastuut jaettu asianmukaisesti, kohdistetaanko turvallisuuteen riittävästi resursseja ja valvotaanko toiminnan turvallisuutta ja mahdollisia läheltä piti -tilanteita?

0. Turvallisuuden johtaminen on vakiintunutta

Tällöin johto on sitoutunut turvallisuuteen. Turvallisuudesta huolehditaan omaehtoisesti ja siihen liittyvät toimintavälineet ja käytänteet ovat vakiintuneet. Turvallisuutta pyritään jatkuvasti myös parantamaan erilaisin toimin. Tunnusmerkkejä johdon sitoutumisesta turvallisuuden johtamiseen on:

- Johto on kouluttautunut turvallisuusasioissa

- Turvallisuusasiat huomioidaan strategiassa
- Turvallisuutta valvotaan
- Viestintä on runsasta ja tiedonkulku hyvää
- Johtajat kiertävät ajoittain kentällä havainnoidakseen ja kannustaakseen turvallisuuden ylläpitämisessä
- Suuremmissa organisaatioissa voi olla päätoimisia turvallisuustyöntekijöitä
- Organisaatioista löytyy turvallisuudenjohtamisjärjestelmä

1. Turvallisuuden johtamisen merkitys on sisäistetty

Turvallisuuteen liittyvät velvollisuudet ovat ymmärretty. Turvallisuudesta myös huolehditaan omaehtoisesti, mutta turvallisuuteen liittyvät toimintatavat eivät ole vielä täysin vakiintuneet. Tunnusmerkkejä turvallisuuden johtamisen merkityksen sisäistämisestä:

- Turvallisuutta valvotaan ja mitataan; esimerkiksi sisäisin palotarkastuksin
- Turvallisuuteen on käytettävissä resursseja
- Turvallisuushavaintoja kerätään ja ne johtavat toimenpiteisiin
- Suuremmissa organisaatioissa turvallisuuspolitiikka on laadittu kirjallisena

2. Turvallisuuteen liittyvät vastuut ovat kunnossa

Turvallisuuden vastuut ja velvollisuudet tiedetään. Turvallisuudesta huolehditaan lähinnä velvollisuuden vuoksi. Tunnusmerkkejä kunnossa oleviin turvallisuusvastuuihin ovat:

- Turvallisuudesta vastaavat on nimetty ja koulutettu tehtäväänsä
- Palotarkastuksessa paikalla ovat oikeat henkilöt mahdollisten korjausmääräysten kuntoon saattamiseksi ja tarkastuksella havaittujen turvallisuusasioiden eteenpäin viemiseksi
- Tarkastuksella tai muutoin vaadittavat dokumentit löytyvät ja ovat saatavilla

3. Turvallisuuden johtaminen on puutteellista

Turvallisuuteen liittyviä vastuita ja velvollisuuksia ei tiedetä. Turvallisuudesta huolehtiminen on muutoinkin puutteellista ja turvallisuudesta huolehditaan lähinnä viranomaista varten.

Tunnusmerkkejä puutteellista turvallisuuden johtamisesta ovat:

- Turvallisuudesta vastaavia ei ole nimetty tai nimetyt henkilöt eivät ole palotarkastuksen yhteydessä tiedossa
- Turvallisuudesta vastaavilla ei ole asianmukaista koulutusta tehtäviinsä tai heille ei ole nimetty tehtäviä. Tällöin turvallisuudesta vastaavat ovat vain nimiä paperissa.
-

4. Turvallisuuden johtamista kohtaan ei osoiteta kiinnostusta

Turvallisuuden vastuista ja velvollisuuksista ei välitetä. Turvallisuudesta huolehtimista ei voida osoittaa tai se tapahtuu äärimmäisen satunnaisesti tai pakon edessä. Tunnusmerkkejä välinpitämättömyydestä turvallisuutta ovat;

- Tarkastus koetaan rasitteena
- Johto ei halua osallistua tarkastukseen
- Puutteita vähätellään
- Pyydetty dokumentit puuttuvat
- Turvallisuuteen ei ole resursseja

4.1.2 Riskienhallinta

Palotarkastettavan kohteen riskienhallintaa arvioidessa, pelastusviranomaisen arvioi ovat kohteeseen liittyvät riskit tunnistettu, onko riskiarvio kattava ja muutoin validi sekä hallitaanko tunnistetut riskit. Käytännössä riskienhallinnan tason tunnistaa siitä, tunnistetaanko oikeat riskit ja vaaratilanteet ja reagoidaanko niihin asianmukaisella tavalla. Hyvästä riskienhallinnasta kertoo myös varautuminen - onko tunnistettuihin riskeihin varauduttu ennalta?

0. Riskienhallinta on vakiintunutta

Riskit tunnistetaan ja niitä ennakoidaan sekä riskienhallinta on suunnitelmallista. Rikkomuksiin ja turvalliseen käyttäytymisen reagoidaan. Tunnusmerkkejä vakiintuneelle riskienhallinnalle ovat:

- Pystytään osoittamaan, miten onnettomuusriskiä on pienennetty tai miten onnettomuuksien läheltä piti -tilanteiden määrää on vähennetty ja tilanteisiin liittyviä vaaratekijöitä tutkittu
- Mahdollisessa onnettomuustilanteessa on toimittu esimerkillisesti
- Turvallisuushavaintoja kerätään ja ne johtavat toimenpiteisiin turvallisuuden parantamiseksi
- Ennakoivia toimenpiteitä suoritetaan turvallisuuden parantamiseksi

1. Riskienhallinnan merkitys on sisäistetty

Riskit tunnistetaan ja niihin reagoidaan sekä onnettomuusriskiin puututaan riittävillä toimenpiteillä. Tällöin myös onnettomuudelle on kohteessa vähäiset edellytykset. Tunnusmerkkejä riskienhallinnan merkityksen sisäistämiseksi ovat:

- Onnettomuus-, vaara- ja läheltä piti -tilanteet raportoidaan ja käsitellään
- Riskienhallintaan on resursseja
- Mahdollisesta vaaratilanteesta on opittu
- Muualla sattuneisiin onnettomuuksiin on perehdytty ja niistä opitaan

2. Riskienhallinta on kunnossa

Riskejä pyritään tunnistamaan. Lisäksi onnettomuusriski tiedostetaan. Tunnusmerkkejä asianmukaiselle riskienhallinnalle on:

- Onnettomuus-, vaara- ja läheltä piti -tilanteet raportoidaan

- Mahdollisesta onnettomuustilanteesta on opittu
- Kohteessa on tehty riskiarvio, jota tarkistetaan

3. Riskienhallinta on puutteellista.

Riskejä ei osata tunnistaa tai niihin ei reagoida. Onnettomuusriskiä ei tiedosteta ja riskiarviota tehdään lähinnä viranomaisia varten. Tunnusmerkkejä puutteelliselle riskienhallinnalle on:

- Läheltä piti -tilanteita ei raportoida
- Kohteessa ei ole tietoa siellä tapahtuneista onnettomuuksista tai vaaratilanteista
- Riskienhallintaan on puutteelliset resurssit

4. Riskienhallintaa kohtaan ei osoiteta kiinnostusta.

Riskejä tai vaaratilanteita ei yritetä tunnistaa. Riskienhallintaan ei kiinnitetä huomiota. Onnettomuudelle on todennäköiset edellytykset. Tunnusmerkkejä välinpitämättömällä riskienhallinnalle on:

- Läheltä piti -tilanteita ei tunnisteta
- Epärealistinen käsitys omasta turvallisuustilanteesta
- Onnettomuuksista ei opita
- Samankaltaiset ongelmat toistuvat
- Tarkastuksella havaitaan turvallisuusriskejä

4.1.3 Pelastussuunnitelma

Pelastusviranmaista kiinnostaa ovat laissa, asetuksissa ja muissa säädöksissä vaaditut suunnitelmat ja ohjeet laadittu asianmukaisella tavalla sekä ovat ne muutoin ajan tasalla ja kunnossa. Pelastussuunnitelma tulee päivittää tarvittaessa ja tulisi perehdyttää myös henkilöstölle. Pelastussuunnitelmassa tunnistettuihin onnettomuus- ja vaaratilanteisiin tulee myös laatia asianmukaiset toiminta- ja turvallisuusohjeet vaaraa aiheuttavien tilanteiden välttämiseksi. Turvallisuusohjeet tulee olla kaikkien tietoon saatettu ja niitä tulee noudattaa.

0. Pelastussuunnitelma on viety käytäntöön

Pelastussuunnitelman toteuttamista valvotaan. Pelastussuunnitelma on erinomainen ja kattava. Tunnusmerkkejä käytäntöön viedylle pelastussuunnitelmalle:

- Pelastussuunnitelma ylittää selvästi lain vaatimukset
- Pelastussuunnitelmaa päivitetään jatkuvasti
- Valvontaa, että henkilöstö noudattaa turvallisuusohjeita
- Soveltuvissa kohteissa on jatkuvuussuunnitelmat
- Henkilöstö tietää esimerkiksi kokoontumispaikan, vastuuhenkilöt, laitteistot ja niiden sijainnin
- Pelastussuunnittelu yhdistyy muuhun toiminnan turvallisuussuunnitteluun

1. Pelastussuunnitelma on sisäistetty

Henkilöstö tuntee pelastussuunnitelmat ja sen sisällön. Tunnusmerkkejä käytäntöön viedyllä pelastussuunnitelmalla on:

- Pelastussuunnitelma perehdytetään henkilöstölle
- Vastaantulijat tietävät pelastussuunnitelmasta
- Pelastussuunnitelma on helposti kaikkien saatavilla, esimerkiksi sisäisessä intra-verkossa
- Erillisiä turvallisuusohjeita on laadittu täydentämään pelastussuunnitelmaa ja turvallista ympäristöä
- Pelastussuunnitelmat on konkreettinen ja kohteeseen soveltuva

2. Pelastussuunnitelma on kunnossa

Pelastussuunnitelma täyttää lain vaatimukset. Turvallisuudesta vastaavat tuntevat suunnitelman. Tunnusmerkkejä kunnossa olevalle pelastussuunnitelulle:

- Suunnitelma täyttää vaatimukset
- Pelastussuunnitelma pidetään ajan tasalla
- Pelastussuunnitelma on perehdytetty turvallisuudesta vastaaville
- Palotarkastukseen osallistuvat tietävät, mitä pelastussuunnitelma sisältää

3. Pelastussuunnitelma on puutteellinen

Pelastussuunnitelma ei täytä kaikilta osin lain vaatimuksia ja se ei ole henkilöstön tiedossa. Tunnusmerkkejä puutteelliselle pelastussuunnitelmalle:

- Pelastussuunnitelma on joiltain osin puutteellinen
- Henkilöstön perehdytys pelastussuunnitelmaa on puutteellinen tai sitä ei ole
- Pelastussuunnitelma on hankalasti saatavilla. Tietämättömyys pelastussuunnitelman sijainnista kertoo huonosta suunnitelman perehdyttämisestä
- Pelastussuunnitelma ei ole ajan tasalla
- Tarkastukseen osallistuvat eivät tiedä, mitä suunnitelma sisältää

4. Pelastussuunnitelma puuttuu

Pelastussuunnitelma puuttuu tai se on erittäin puutteellinen. Tunnusmerkkejä puutteelliselle pelastussuunnitelmalle:

- Pelastussuunnitelma puuttuu tai siinä on erittäin paljon puutteita
- Pelastussuunnitelman laatimista kohtaan ei osoiteta kiinnostusta

4.1.4 Fyysinen turvallisuus

Palotarkastuksen yhteydessä pelastusviranomaisen arvioi pyrkiikö toiminnanharjoittaja pitämään käyttämänsä tilat turvallisena ja ennen kaikkea, ovatko ne turvallisia? Fyysistä turvallisuuden tason kertoo mm. se huolehditaanko tarkastuskohteessa siisteydestä ja järjestyksestä? Merkityksellistä on myös valvotaanko palo-ovien asianmukaista käyttöä tai varastoidaanko poistumisteille irtainta tai muuta tavaraa ja pyritäänkö mahdolliset syttymislähteet minimoimaan? Lisäksi tarkastellaan sitä, pyrkiikö toiminnanharjoittaja osaltaan huolehtimaan pelastusviranomaisen operatiivisen pelastustoiminnan edellytyksistä kohteessa.

0. Fyysisestä turvallisuudesta huolehtiminen on vakiintunutta

Kohteen fyysisestä turvallisuudesta huolehditaan säännöllisesti. Epäkohtiin reagoidaan nopeasti. Fyysisestä turvallisuudesta huolehtiminen on suunnitelmallista. Tunnusmerkkejä fyysisen turvallisuuden hyvästä huolehtimisesta:

- Ympäristöä havainnoidaan jatkuvasti ja epäkohtiin puututaan välittömästi
- Toiminta on koordinoitua ja dokumentoitua
- Turvallisuus on varmistettu omatoimisin katselmuksin, esimerkiksi turvallisuuskävelyin tai sisäisin palotarkastuksin

1. Fyysisen turvallisuuden merkitys on sisäistetty

Kohteen fyysinen turvallisuus on palotarkastushetkellä hyvä. Epäkohdat fyysisessä turvallisuudessa tunnistetaan ja niihin reagoidaan. Tunnusmerkkejä fyysisen turvallisuuden sisäistämiseksi:

- Kohteessa on siistiä ja hyvä järjestys
- Varastot, valaistus, jätekatokset, pelastustiet ja muut fyysiseen turvallisuuteen liittyvät osa-alueet ovat kunnossa
- Kiinteistössä on havaittavissa turvamerkkejä esimerkiksi tavaran varastoinnista tai palo-ovien sulkemisesta
- Kulunvalvontajärjestelmä on käytössä

2. Fyysinen turvallisuus on kunnossa

Kohteen fyysinen turvallisuus on tarkastushetkellä kelpoollinen. Velvoitteet tunnetaan ja niitä pyritään noudattamaan. Fyysisestä turvallisuudesta huolehditaan lähinnä velvollisuuden vuoksi. Tunnusmerkkejä kelpoolliselle fyysiselle turvallisuudelle:

- Palo-ovissa, poistumisteissä ja muissa osastoiviin rakenteisiin liittyvissä seikoissa ei ole juurikaan huomautettavaa
- Ei irtaimen varastointia teknisissä tiloissa
- Vastuuhenkilö on tietoinen lakisääteisistä velvoitteista

Palo-ovissa, poistumisteissä jne. ei ole juurikaan huomautettavaa eikä irtaimen varastointia uloskäytävillä tai teknisissä tiloissa. Vastuuhenkilöt ovat tuolloin myös tietoisia lakisääteisistä velvoitteista. Tunnusmerkkejä pelastussuunnitelman sisäistämiseksi on:

3. Fyysisessä turvallisuudessa on puutteita

Kohteen fyysisessä turvallisuudessa havaitaan tarkastushetkellä puutteita. Velvoitteita ei tunneta. Fyysisestä turvallisuudesta huolehditaan lähinnä viranomais- ta varten. Tunnusmerkkejä:

- Yksittäisiä avoimia palo-ovia
- Poistumisteillä on jonkin verran tavaraa
- Tavaraita on varastoitu väärin paikkoihin
- Puutteista huomauttaminen johtaa niiden korjaamiseen

4. Fyysistä turvallisuutta kohtaan ei osoiteta kiinnostusta

Kohteen fyysisestä turvallisuudesta ei pyritä huolehtimaan. Tarkastushetkellä havaitaan vakavia puutteita. Velvoitteista ei välitetä. Tunnusmerkkejä:

- Rikkomukset on tehty tietoisesti
- Puutteita vähätellään
- Useita avoimia palo-ovia tai ovet on poistettu kokonaan
- Uloskäytävät on lukittu

4.1.5 Tekniset turvallisuusjärjestelmät

Palotarkastuksen yhteydessä pelastusviranomainen pyrkii arvioimaan kohteen teknisten turvallisuusjärjestelmien riittävyyttä ja asianmukaista huoltoa ja kunnossapitoa. Tarkastelussa lähdetään siitä, onko kohde suojattu teknisillä turvallisuusjärjestelmillä ja ovat järjestelmät riittävät, oikein sijoitetut ja sopivatko ne ominaisuuksiltaan tarkasteltavana olevaan kiinteistöön?

0. Teknisistä järjestelmistä huolehtiminen on vakiintunutta;

Järjestelmistä huolehtiminen on koordinoitua, dokumentoitua ja suunnitelmallista. Järjestelmät edustavat kehityksen huippua. Tunnusmerkkejä vakiintuneelle teknisten turvallisuusjärjestelmien huolehtimiselle:

- Hyvin vähän puutteita tarkastuksissa ja kokeiluissa
- Omaehtoisesti hankittu, erinomaiset tekniset järjestelmät jotka edustavat markkinoiden parasta ja käyttökelpoisinta tekniikkaa.

1. Teknisten järjestelmien merkitys on sisäistetty

Järjestelmistä huolehditaan säännöllisesti. Vikatilanteisiin reagoidaan nopeasti.

Tunnusmerkkejä:

- Kaikki dokumentit kunnossa
- Mahdollisiin vikatilanteisiin on puututtu välittömästi (ml. dokumentointi)
- Huolto- ja kunnossapito-ohjelmaa noudatetaan

2. Tekniset järjestelmät ovat kunnossa

Järjestelmistä huolehtiminen on dokumentoitu. Velvoitteet tunnetaan ja niitä pyritään noudattamaan. Järjestelmistä huolehditaan lähinnä velvollisuuden vuoksi. Tunnusmerkkejä:

- Tarvittavat dokumentit löytyvät
- Määräaikaistarkastukset, huollot ja kuukausikokeilut on tehty; voi olla yksittäisiä puutteita

3. Teknisistä järjestelmistä huolehtiminen on puutteellista

Järjestelmistä huolehditaan puutteellisesti. Dokumentointi ja vikatilanteisiin reagointi on puutteellista. Velvoitteita ei tunneta. Järjestelmistä huolehditaan lähinnä viranomaista varten. Tunnusmerkkejä:

- Useampia määräaikaistarkastuksia ja kuukausikokeiluja on jätetty tekemättä
- Dokumentointi on puutteellista
- Vikojen korjaamisessa on puutteita

4. Järjestelmistä ei huolehdita.

Määräaikaistarkastuksia ja kuukausikokeiluja ei juurikaan tehdä. Velvoitteista ei välitetä. Tunnusmerkkejä:

- Järjestelmien valvonta on laiminlyöty; suuri osa kokeiluista ja tarkastuksista tekemättä
- Järjestelmien aiheuttamia erheellisiä ilmoituksia runsaasti; järjestelmien viat / huolimattomuus
- Järjestelmien määrässä / sijoittelussa ongelmia

4.1.6 Turvallisuuskoulutus

Kysymykset johon valvova viranomainen hakee vastausta:

Huolehditaanko henkilöstön turvallisuusosaamisesta?

Perehdytetäänkö henkilöstö turvallisuuteen?

Onko turvallisuuskoulutusta?

Onko turvallisuuskoulutus kattavaa ja kaikille mahdollista?

0.=Turvallisuuskoulutus on vakiintunutta

Turvallisuuskoulutus on mahdollista koko henkilöstölle. Koulutus on säännöllistä ja suunnitelmallista. Koulutukseen osallistumista seurataan. Toimintatavat ovat vakiintuneet. Tunnusmerkkejä:

- Koulutussuunnitelma on olemassa
- Dokumentit suunnitelman toteuttamisesta ovat olemassa
- Perekäytys uudelle henkilöstölle
- Osallistumisen seuranta
- Koulutusta järjestetään koko henkilöstölle, joka myös osallistuu siihen (johdosta työntekijöihin)

1.Turvallisuuskoulutuksen merkitys on sisäistetty

Turvallisuuskoulutus on mahdollista koko henkilöstölle. Toimintatavat eivät kuitenkaan ole täysin vakiintuneet. Tunnusmerkkejä:

- Säännölliset ja dokumentoidut koulutukset ja harjoitukset

2.Turvallisuushenkilöstön koulutus on kunnossa

Turvallisuudesta vastaavat henkilöt koulutetaan. Tunnusmerkkejä:

- Dokumentit turvallisuushenkilöstön koulutuksista

3.Turvallisuushenkilöstön koulutus on puutteellista

Turvallisuuskoulutusta on tarjolla hyvin satunnaisesti. Vain harva henkilöstöstä on saanut koulutusta. Koulutustarpeita ei ole mietitty. Tunnusmerkkejä:

- Koulutusta on hyvin satunnaisesti sekä satunnaisesta aiheesta
- Koulutusmahdollisuuksista ei tiedetä

4.Turvallisuushenkilöstöä ei ole koulutettu

Turvallisuuskoulutus ei järjestetä. Turvallisuuskoulutukselle ei nähdä tarvetta. Tunnusmerkkejä:

- Koulutusta ei ole
- Koulutusmahdollisuuksista ei olla kiinnostuneita

4.1.7 Pata08 -auditointimallin riskiluokitusten kuvaus

0-taso: Vakiintunut taso -koordinoitua ja järjestelmällistä toimintaa;

- Kytetään huolehtimaan turvallisuusasioista itsenäisesti
- Huolehditaan siitä, että asiat ovat kunnossa
- Kiinnostus turvallisuusasioihin suuri

- Turvallisuuteen liittyvät vastuut ja velvollisuudet on sisäistetty

1-taso: Sitoutunut taso - omaehtoista toimintaa;

- Pyritään huolehtimaan turvallisuusasioista itsenäisesti
- Huolehditaan siitä, että useat asiat ovat kunnossa
- Tehdään enemmän kuin on pakko
- Kiinnostus turvallisuusasioihin on melko suuri
- Edellyttää vähän toimenpiteitä palotarkastajalta

2.taso: Lakisääteinen taso - velvollisuudet täyttävää toimintaa

- Ollaan selvillä turvallisuusasioista
- Huolehditaan siitä, että lakisääteiset asiat ovat kunnossa
- Kelvollinen, mutta ei erityisen hyvä
- Kiinnostus turvallisuusasioihin kohtalainen
- Edellyttää joitain toimenpiteitä palotarkastajalta

3-taso: Puutteellinen taso - satunnaista ja viranomaista varten tapahtuvaa toimintaa

- Ollaan huonosti selvillä turvallisuusasioista
- Huolehditaan joistakin asioista ”sieltä tältä”
- Kiinnostus turvallisuusasioihin vähäinen
- Resurssit turvallisuudesta huolehtimiseen ovat puutteelliset
- Edellyttää toimenpiteitä palotarkastajalta (korjausmääräykset)

4-taso: Välinpitämätön taso - piittaamaton ja puutteellista toimintaa

- Ollaan välinpitämättömiä turvallisuusasioista
- Asioista ei huolehdita
- Vastuuhenkilöt puuttuvat
- Turvallisuuteen ei kiinnitetä huomiota
- Kiinnostus turvallisuuteen hyvin vähäinen
- Edellyttää paljon toimenpiteitä palotarkastajalta (jälkitarkastukset/korjausten todentamiset, hallintopakkokeinot)

5 Tutkimushankkeen kuvaus

Tutkimushankkeessa käytetyt tiedot perustuvat Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen riskienhallintaosaston valvontayksikön palotarkastajien tekemiin palotarkastuksiin sairaalakiinteis-

töissä. Tähän tutkimushankkeeseen on kerätty tiedot valituista sairaalakiinteistöistä, niitä koskevien korjausmääräysten osalta. Tutkimuksen tekijä toimi hankkeen aikana Helsingin kaupungin pelastuslaitoksella palotarkastajana sekä hankkeessa tarkasteltavien kiinteistöjen yhtenä vastuutarkastajana.

Hankkeen alkaessa laadittiin tutkimussuunnitelma, jossa eriteltiin hankkeen eri vaiheet sekä toteuttamisaikataulu. Ensimmäisessä vaiheessa perehdyttiin ja tuotettiin hankkeeseen liittyvä teoriaosuus - nk. teoreettinen viitekehys. Aiheeseen liittyvien tehtyjen tutkimusten määrän ollessa käytännössä lähes olematon, teoreettinen viitekehys nojaa pitkälti pelastusviranomaisen toiminnasta sekä palotarkastuksesta annettuihin säädöksiin, kuten lakiin ja ohjeisiin. Lisäksi Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen omat vahvistetut toimintamenetelmät sekä niiden ohjeistukset ja manuaalit ovat tärkeä osa tutkimushankkeen teoreettista viitekehystä. Hankkeen teoreettiseksi kulmakiveksi muodostuivat siis pelastuslaki (379/2011) sekä sisäasianministeriön ohje palotarkastuksesta (SM 2001-1824/Tu-33), Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen auditoivapalotarkastusmalli (Pata08) ja Helsingin pelastuslaitoksen valvontasuunnitelma teorioineen.

Toisessa vaiheessa tarkasteltavat kohteet valittiin. Valintakriteereinä käytettiin sairaalakiinteistöissä hoidettavien potilaiden toimintarajoitteita. Huomiota valinnassa kiinnitettiin myös kyseisten sairaalakiinteistöjen kuntoon. Tästä syystä tarkasteltaviksi sairaalakiinteistöiksi valikoitui sellaisia kiinteistöjä, joissa hoidettiin vastasyntyneitä, lapsia / nuoria, vakavasti sairaita sekä leikkaushoitoa vaativia potilaita. Tarkastelun alle valitut kohteiden taustaorganisaatio on jätetty nimettömäksi.

Tarkasteltavaksi ajanjaksoksi rajattiin 2007-2012. Yhtenä perusteena valitulle aikajaksolle oli se, että Pata08 otettiin käyttöön vuonna 2008. Aikaisempien tarkastusvuosien sisällyttäminen tutkimushankkeeseen tuottaa näin ollen mahdollisesti luotettavamman kuvan annettujen korjausmääräysten kehityksen suhteen. Näin syntyy vertailukelpoista tietoa ennen Pata08:n käyttöönottoa ja sen käyttöönoton jälkeen.

Tutkimuksen kolmannessa vaiheessa kerättiin tiedot annetuista korjausmääräyksistä, valittujen sairaalakiinteistöjen osalta. Tutkimushankkeessa käytetyt tiedot ovat kerätty Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen toiminnallisesta palotarkastusjärjestelmästä (PaloMerlot). Palotarkastusjärjestelmään syötetään kaikki suoritettavat valvontatoimenpiteet.

Tutkimushankkeen pääpaino oli selvittää, onko auditoivan palotarkastusmallin soveltaminen vaikuttanut valittujen sairaalakiinteistöissä annettujen korjausmääräysten kehitykseen. Tutkimushankkeessa ei siis suoranaisesti tutkita Pata08 vaikutusta sairaalan turvallisuuteen, kokonaisvaltaisen turvallisuuskäsitteen ollessa merkittävästi laajempi tutkimuskohde, jonka ke-

hityksen kuvaamiseen pelkkä riskiluokituksen sekä annettujen korjausmääräysten analysointi ei riitä. Tutkimushankkeen tulokset pohjautuvat kohdennetun palotarkastajan sekä Pata08 - sisältyvään auditointijärjestelmään. Kuitenkin on syytä tuoda esille, että tutkimushankkeessa, auditoivan palotarkastusmallin mukainen riskiarvosana ei ole tarkastelussa merkittävässä asemassa. Pääpaino on auditoivan palotarkastusmallin toimintamenetelmissä ja niiden mahdollisissa vaikutuksissa annettujen korjausmääräysten kehitykseen.

Tutkimustuloksia vertailtiin jokseenkin keskenään, mutta ei suoranaisesti tieteellisillä menetelmillä kuten esimerkiksi korrelaation avulla. Johtopäätelmät laadittiin tutkimalla ja esittämällä annetuista korjausmääräyksistä ilmennyttä kehitystä sekä vertailemalla tietoja tutkimushankkeen tekijän ammatilliseen kokemukseen ja havaintoihin.

Tutkimushanke sijoittui ajallisesti 2009-2012 tehtyihin virkatoimenpiteisiin sekä itse tutkimushankkeen tekemiseen. Tutkimushankkeentekijä suoritti palotarkastuksia tarkastelun alle valituissa kohteissa vuosina 2009-2012. Tutkimushankkeen valmistelu aloitettiin elokuussa 2012 aiheeseen liittyvillä orientoivilla opinnoilla. Tutkimussuunnitelma laadittiin myös virallisesti elokuussa 2012, mutta alustava tutkimussuunnitelma oli jo laadittu hankkeen tekijän johdosta vuonna 2010. Tämä mahdollisti työnsuunnittelun jo varhaisessa vaiheessa. Aikataulun suhteen, tutkimushankkeen saattaminen vaatimukset täyttävään muotoon osoittautui enemmän aikaa vieväksi kuin alun perin oli kaavailtu.

Tutkimushankkeen aikana, valittu aihe osoittautui enemmän kuin aiheelliseksi tutkimuksen kohteeksi. Hanke osoitti, että auditoivan palotarkastusmallin sekä pelastusviranomaisen suorittaman valvonnan vaikutusta tulisi tutkia laajemmin. Tutkimushanketta itsessään voidaan kuvailla onnistuneeksi siihen rajatussa aihealueessa. Suurimmat ongelmat kohdattiin työn teknisten työvälineiden käytön osalta, kuin varsinaisen aiheen rajauksen tai toteuttamisen suhteen.

Taloudellisesti tutkimushanke ei aiheuttanut juurikaan lisäkustannuksia. Hankkeessa käytettävät tiedot nimittäin kerättiin palotarkastajien suorittamista palotarkastuksista, jolloin lisäkäyntejä tai tarkastuksia ei vaadittu.

5.1 Tutkimushankkeen hyödyllisyys

Tutkimushankkeen tarkoin rajatusta tutkimusalueesta huolimatta, hankkeen tulokset varmasti antavat osviittaa siitä, miten pelastusviranomaisen suorittamavalvonta on vaikuttanut sellaisenaan sairaalassa annettuihin korjausmääräysten kehitykseen. Vaikka korjausmääräysten nouseva tai laskeva trendi ei tieteellisesti mahdollista pitäviä jatkopäätelmiä, on oletettavaa että pelastusalalla toimiva ammattilainen osaa poimia johtopäätelmistä oleelliset tie-

dot, toiminnan ja resurssien kohdentamiseen sekä ennen kaikkea tarkastuskäytäntöjen kehittämiseen vaikuttavuusarvioinnin perusteella. Erityisesti johtopäätelmissä tutkimushankkeessa esiin tulleisiin epäkohtiin on syytä kiinnittää huomiota.

Tutkimushankkeen tulokset esitetään kuvioissa 1-4.

6 Tarkasteltavat kiinteistöt

Tarkasteltavien kiinteistöjen valinnassa kiinnitettiin huomiota kiinteistön kuntoon sekä siellä majoittuvien henkilöiden toimintakykyyn. Toimintakyvyn osalta, voidaan todeta että tarkasteltavissa sairaalakiinteistössä potilaiden toimintakyky on jollain tavoin merkittävästi rajoittunut. Vastasyntyneiden toimintakyky on lähestulkoon olematon ja vakavasti sairailta ja leikkaushoitoa vaativilla se on myös merkittävästi alentunut. Esimerkiksi leikkauksen aikana potilas on täysin toimintakyvytön. Alentunut toimintakyky tarkoittaa käytännössä pidentynyttä poistumisaika onnettomuuden sattuessa. Lisäksi vain harvat suhtautuvat poistumiskehotuksiin vakavasti. (Linjala, Waitinen, Poistumisturvallisuusopas)

Tarkasteltaviksi kiinteistöiksi valittiin

1. Syöpätautien hoitoon erikoistunut klinikka, joissa potilasmajoitusta ympäri vuorokauden vuodeosastoilla. Syöpätautiklinikalla annetaan sädehoitoa sekä annetaan muuta lääketieteellistä hoitoa syöpään.
2. Synnytyksiin sekä naistentauteihin sekä synnytysalaaan liittyviin tauteihin erikoistunut sairaala. Sairaalassa hoidetaan synnytyksiä ympärivuorokauden. Sairaalassa majoittuu potilaita ympärivuorokauden.
3. Traumasairaalassa hoidetaan alueen tapaturmat sekä vaativimmat tapaturmat. Sairaalassa majoittuu potilaita ympäri vuorokauden.
4. Kirurgisessa sairaalassa suoritetaan kirurgisia toimenpiteitä ja siellä majoittuu potilaita ympäri vuorokauden.
5. Lasten sairaalassa hoidetaan lasten tauteja ja siellä majoittuu potilaita vuorokauden ympäri.

7 Annetut korjausmääräykset ja niiden kehitys

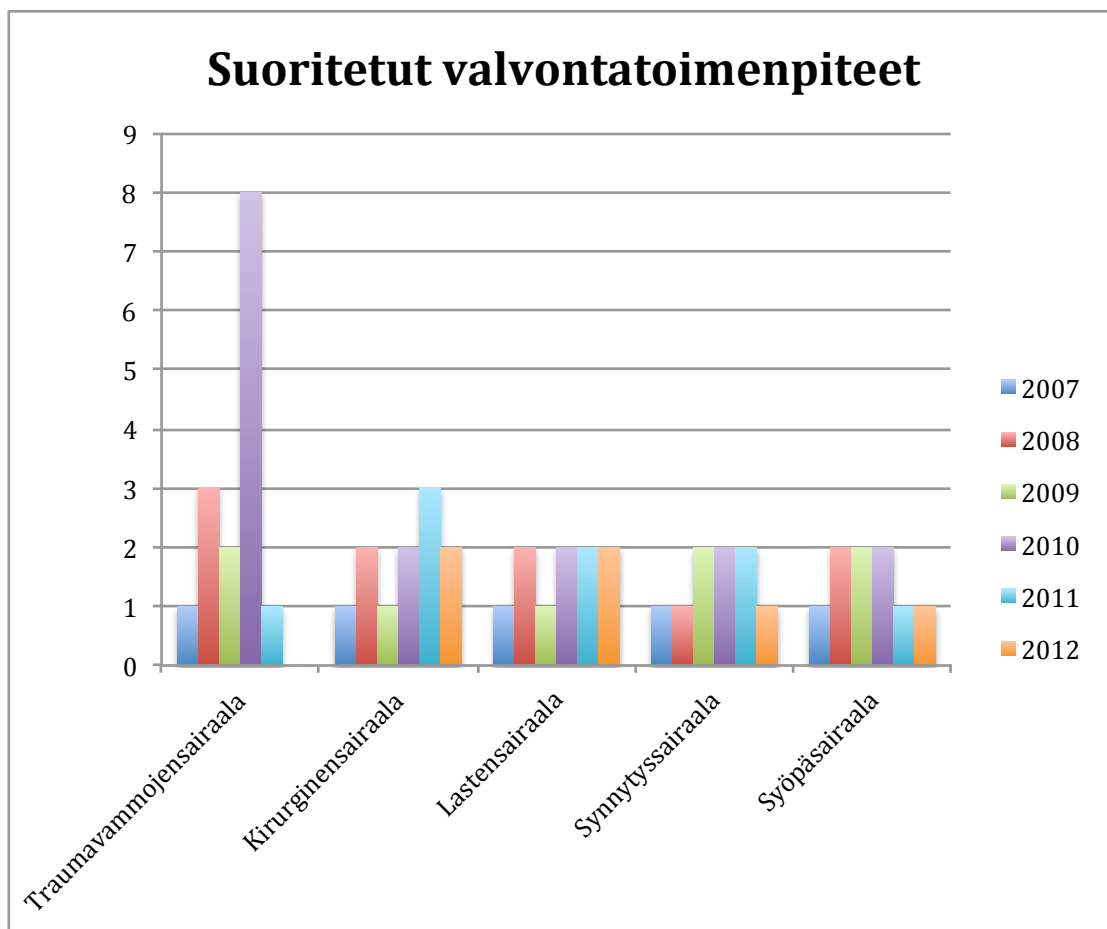
Tutkimushankkeessa tarkastellaan annettuja korjausmääräyksiä vuosien 2007-2012 välillä. Tarkastelussa kiinnitettiin huomiota annettujen korjausmääräysten määrään sekä niiden luokkiin. Korjausmääräykset luokiteltiin seuraavasti:

- Automaattinen paloilmoin
- Automaattinen sammutuslaitteisto
- Palo-osastointi
- Poistumistiet
- Sähkölaitteet ja -asennukset
- Pelastussuunnitelmat ja turvallisuusselvitys
- Palavat nesteet ja -kaasut
- Vaaralliset kemikaalit
- Nuohous
- Ensisammutuskalusto
- Tulityöt
- Savunpoisto
- Väestönsuoja
- Atex
- Muu paloturvallisuus

Tarkasteltavana olevien sairaalakiinteistöihin liittyvän valvonnan keskittäminen määrätyle tarkastajalle aloitettiin vuonna 2007. Auditoiva palotarkastusmalli otettiin käyttöön vuonna 2008. Vuonna 2009 valvontatoimenpiteet keskitettiin tarkasteltavien kiinteistöjen osalta kahdelle palotarkastajalle. Tarkastelussa vuosina 2007-2011 palotarkastuksen laji ei ole käsittänyt määrääikaista palotarkastusta, joka otettiin käsitteenä käyttöön valvontasuunnitelman myötä vuonna 2012. Kaaviossa 1. Esitetyt valvontatoimenpiteet käsittävät:

- Yleisen palotarkastuksen
- Jälkipalotarkastuksen
- Erityisen palotarkastuksen
- Määräaikaisen palotarkastuksen
- Ylimääräisen palotarkastuksen
- Lausunnot sekä niihin liittyvät tarkastuskäynnit
- Korjausten todentamiset asiakirjoin

Kuvio 1. Suoritetut valvontatoimenpiteet

Valvontasuunnitelmaa edeltävänä aikana sairaalakiinteistöt olivat kerran vuodessa tarkastettavia kiinteistöjä. Näin ollen palotarkastusten määrä kiinteistöä kohden tavallisesti oli 1-2 valvontatoimenpidettä. Mikäli ensimmäisellä tarkastuskäynnillä ei havaittu merkittäviä puutteita, jälkipalotarkastukseen tai korjausten todentamiseen ei ollut tarvetta. Toisaalta voidaan myös esittää kysymys onko auditoivaa palotarkastusmallia edeltäneenä aikana kyetty havaitsemaan puutteita yhtä tehokkaasti? Mikäli kiinteistöissä ilmeni epäkohtia tai pelastusviranomaisen lausuntoa edellyttäviä seikkoja, kiinteistöihin suoritettiin vuosittaisen palotarkastuksen sekä korjausten todentamisen lisäksi muita valvontatoimenpiteitä. Tällaisia saattoivat olla esimerkiksi erityinen palotarkastus rakennuslupamenettelyyn liittyvässä asiassa. Ylimääräinen palotarkastus saatettiin suorittaa lausunnon johdosta tai tietoon tulleen paloturvallisuusepäkohdan vuoksi. Lausunnot saattoivat liittyä esimerkiksi hoito- ja tutkimustehtäviin käytettävien ajoneuvojen sijoittamiseen sairaalakiinteistön välittömään läheisyyteen tai tontille. Suunniteltujen palotarkastusten välillä ilmenneet turvallisuusepäkohdat tarkasteltiin yleensä ylimääräisellä palotarkastuksella. Tällaisia epäkohtia olivat havaitut puutteet kiinteistön paloturvallisuuden osa-alueissa.

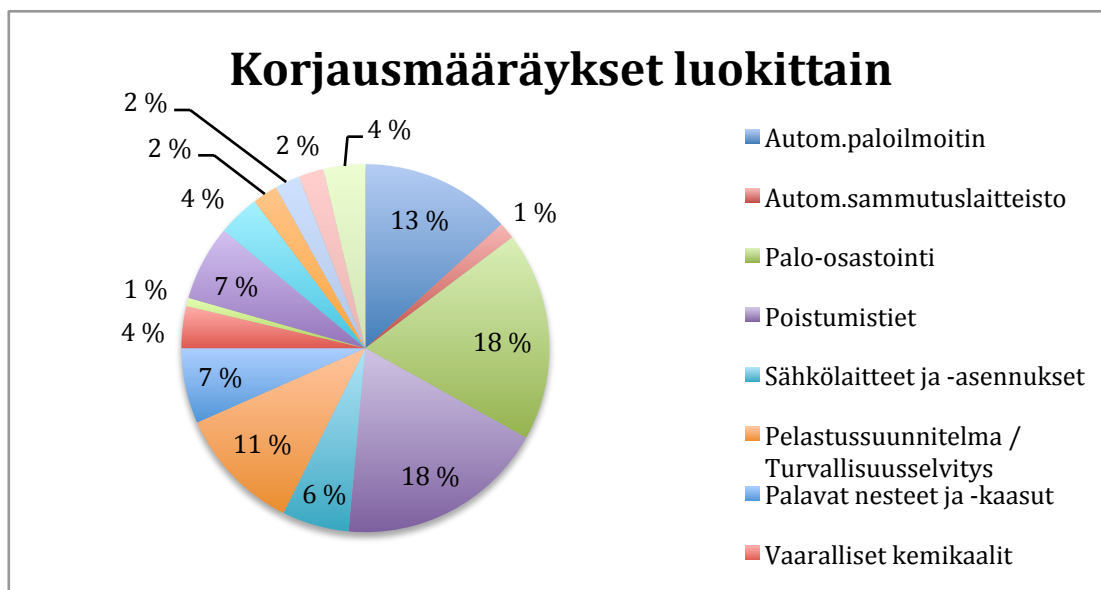
Kuviota 1. tarkastellessa voidaan todeta, että tarkastelun alla oleviin kiinteistöihin kohdennettiin valvontaa 1-8 kertaa vuoden aikana. 1-2 valvontakäyntiä kertovat määrääjassa kuntoon hoidetuista puutteista tai siitä että puutteita ei havaittu laisinkaan. Yli 2 valvontatoimen-

menpidettä vuodessa kertovat, että korjausten todentamisessa tai korjausmääräysten noudattamisessa on ollut epäselvyyksiä. Toisaalta lausunnon johdosta esimerkiksi lupa-asiassa kirjattiin toimenpiteiksi lausunto sekä harkinnan varaisesti samassa yhteydessä ylimääräinen palotarkastus. Ylimääräisellä palotarkastuksella pyrittiin tarkastelemaan kohteen sen hetkistä turvallisuustasoa ennen lausunnon kirjoittamista.

Tarkasteltaessa suoritettuja valvontatoimenpiteitä sairaaloittain, kuviossa 1. voi päätellä että traumavammosairaala sekä kirurginensairaala nousevat joukosta jokseenkin suuremmalla toimenpidemäärällä. Traumavammosairaala poikkeaa merkittävästi 8:lla tehdyllä vuosittaisella valvontatoimenpiteellä vuonna 2010. Lisäksi traumasairaalaan on suoritettu valvontatoimenpiteitä kolme(3) kappaletta vuonna 2008. Kirurgiseen sairaalaan on kohdistettu vuonna 2011 3 kappaletta valvontatoimenpiteitä. Kuten aikaisemmin jo todettu, mikäli tarkastettavassa kohteessa paloturvallisuudessa ei havaita merkittäviä puutteita, ei korjausmääräyksiä anneta (Pata08). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jo kahdessa vuosittaisessa toimenpiteissä, tarkastettavassa kiinteistössä on havaittu merkittäviä puutteita. Kolme vuosittaista toimenpidettä voi tarkoittaa käytännössä sitä, että korjausten todentaminen ei ole onnistunut palotarkastusmallin mukaisesti. Toisaalta 3.tarkastuskäynti voi aiheutua myös esimerkiksi viireillään olevasta rakennuslupamenettelyn alaisesta muutostyöstä, jonka johdosta on suoritettu erityinen palotarkastus ennen rakennuksen käyttöönottoa.

7.1 Korjausmääräysten kohdentuminen

Tarkasteltaessa kaaviota 3. Nähdään korjausmääräysten kohdentuminen tarkasteltavan paloturvallisuuden osa-alueittain. Nopeasti havaitaan, että korjausmääräyksistä 17% kohdentuvat palo-osastointiin, 17% poistumisteihin sekä 12% automaattiseen paloilmoittimeen. Näin ollen, 46% annetuista korjausmääräyksistä koskevat palonhavaitsemista, tulipalon rajoittamista sekä tulipalon havaitsemista.

Kuvio 2.

Automaattinen paloilmoin on laitteisto, joka antaa automaattisesti ja välittömästi ilotulituksen alkavasta palosta tai laitteiston toimintavalmiutta vaarantavista vioista sekä paikallisesti että hätäkeskukseen. Automaattinen paloilmoin asennetaan kiinteistöön tavallisesti henkilöturvallisuuden varmistamiseksi, säädösten vaatimuksesta tai viranomaisen määräyksestä.

(SPEK 2011, Paloturvallisuus ja -järjestelyt s.45). Automaattinen paloilmoin muodostuu ilmoitinkeskuksesta, teholähteestä, paloilmamaisimista, paloilmotuspainikkeista, palohälyttimistä ja automaattisesta ilmoituksensensorijärjestelmästä. Paloilmotimella tulee olla huolto- ja kunnossapito ohjelma. (SM-1999-440/Tu33, sarja A:60)

Lisäksi paloilmotimella tulee olla nimetty paloilmotinlaitteen hoitaja, joka on koulutettu tehtävään asianmukaisesti. Paloilmotimen haltija vastaa siitä, että paloilmotimelle on olemassa sille laadittu kunnossapito-ohjelma ja että huolto ja korjaustoiminta on järjestetty laitekohtaisen huolto-ohjeen mukaisesti. (SM-1999-440/Tu33, sarja A:60)

Valtuutettu tarkastuslaitos tarkastaa paloilmotinlaitteiston sekä uutena että määräajoin (SPEK 2011, Paloturvallisuus ja -järjestelyt s.45, SM-1999-440/Tu33, sarja A:60). Pelastusviranomainen tarkastaa tekemänsä palotarkastus- tai muun vastaavan säännöllisen tarkastustoiminnan yhteydessä, että automaattisen paloilmotimen hätäkeskukseen liittämistä tehdyn sopimuksen ehtoja on noudatettu ja että paloilmotinlaitteistoille on suoritettu määräaikaistarkastukset, laitteistolla on huolto/kunnossapito-ohjelma ja että sitä noudatetaan ja laitteistolla on nimetty ja koulutettu hoitaja. (SM-1999-440/Tu33, sarja A:60). Automaattisen paloilmottimeen havaitut puutteet koskettivat paloilmotimen määräaikaishuollossa havaittuja puutteita, erheellisiä palohälytyksiä tai muuta huoltoon ja kunnossapitoon liittyvää seikkaa. Automaattinen paloilmoin hälyttää kohteen lisäksi myös hätäkeskuksessa. Tällöin alueen pelastusviranomaisen saa hälytyksen tehtäväksi.

Rakennus tulee yleensä jakaa palo-osastoihin palon ja savun leviämisen rajoittamiseksi, poistumisen turvaamiseksi, pelastus- ja sammutustoimien helpottamiseksi sekä omaisuusvahinkojen rajoittamiseksi. Palo-osastojen tiiveyttä ja palon kestävyysominaisuuksia koskevat puutteet muodostavat näin ollen merkittävän vaaran poistumisturvallisuudelle. Rakennuksen eri kerrokset, kellarikerrokset ja ullakko on yleensä muodostettava eri palo-osastoiksi (kerrososastointi). Käyttötavaltaan tai palokuormaltaan oleellisesti toisistaan poikkeavat tilat on muodostettava eri palo-osastoiksi, jos se on tarpeellista henkilöiden tai omaisuuden suojaamiseksi (käyttötapaosastointi). (Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta E1, kohta 5.1.1, 5.1.2)

Palo-osasto on rakennuksen osa, josta palon leviäminen on määrätyn ajan estetty osastoivien rakennusosin tai muulla tehokkaalla tavalla. Osastoivat rakennusosat niihin liittyvine laitteineen ja varusteineen tulee tehdä siten, että palon leviäminen osastosta toiseen estyy määrätyn ajan. (Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta E1, kohta 7.1.1). Osastoivan oven tulee yleensä olla itsestään sulkeutuva ja salpautuva. Osastoivan rakennusosan läpi saa johtaa tarpeelliset putket, roilot, kanavat, johdot ja hormit sekä kuljetinlaitteistojen edellyttämät läpiviennit edellyttäen, ettei olennaisesti heikennetä rakennusosan osastoivuutta. 7.4.1

Tarkasteltavana olleissa sairaala kiinteistöissä palo-osastointia koskevat korjausmääräykset käsittelivät osastoivien rakenteiden läpivientien tiiveyttä sekä osastoivien ovien käyttöä ja toimivuutta. Tarkasteltavien kiinteistöjen osalta havaitut puutteet ovat todennettu korjatuiksi (Johtava palotarkastaja Karim Mokaddem, Helsingin Sanomat 2. lokakuuta 2011).

Rakennuksesta tulee voida poistua turvallisesti tulipaloissa tai muussa hätätilanteessa. Rakennuksessa tulee olla riittävästi sopivasti sijoitettuja, tarpeeksi väljiä ja helppokulkuisia uloskäyviä niin, että poistumisaika rakennuksesta ei ole vaaraa aiheuttavan pitkä (Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta E1, kohta 10.1.1). Rakennuksen jokaisella poistumisalueella, jossa muutoin kuin tilapäisesti oleskelee tai työskentelee henkilöitä, tulee yleensä olla vähintään kaksi erillistä, tarkoituksenmukaista sijoitettua uloskäytävää. Uloskäytävän leveyden tulee yleensä olla vähintään 1200 mm. Majoitustilojen, hoitolaitosten sekä kokoontumis- ja liiketilojen uloskäytävät ja kulkureitit tulee yleensä varustaa poistumisopasteilla ja poistumisreittivalaistuksella. (Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta E1, kohta 10.4.2, 10.3.1, 10.6.4)

Sairaalakiinteistöissä annetuista korjausmääräyksistä 17% koskivat poistumisteitä. Korjausmääräyksiä annettiin koskien tavaran sijoittamista poistumisteille ja -reiteille sekä poistumistievalaistukseen liittyvistä epäkohdista kuten valaistuksen osittaisesta toimimattomuudesta.

Rakennukseen tai muuhun kohteeseen, joka on poistumisturvallisuuden tai pelastustoiminnan kannalta tavanomaista vaativampi tai jossa henkilö- tai paloturvallisuudelle, ympäristölle tai kulttuuriomaisuudelle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat, on laadittava pelastussuunnitelma. (Pelastuslaki 379/2011)

Hoitolaitoksessa jossa potilaiden tai asukkaiden toimintakyky on alentunut tulee toiminnanharjoittajan laatia selvitys siitä, miten rakennuksen tai tilan käyttötapa ja henkilöiden rajoittunut, heikentynyt tai poikkeava toimintakyky sekä muut poistumisturvallisuuteen vaikuttavat tekijät otetaan huomioon tulipaloihin ja muihin vaaratilanteisiin varautumisessa ja poistumisjärjestelyissä. (Pelastuslaki 379/2011)

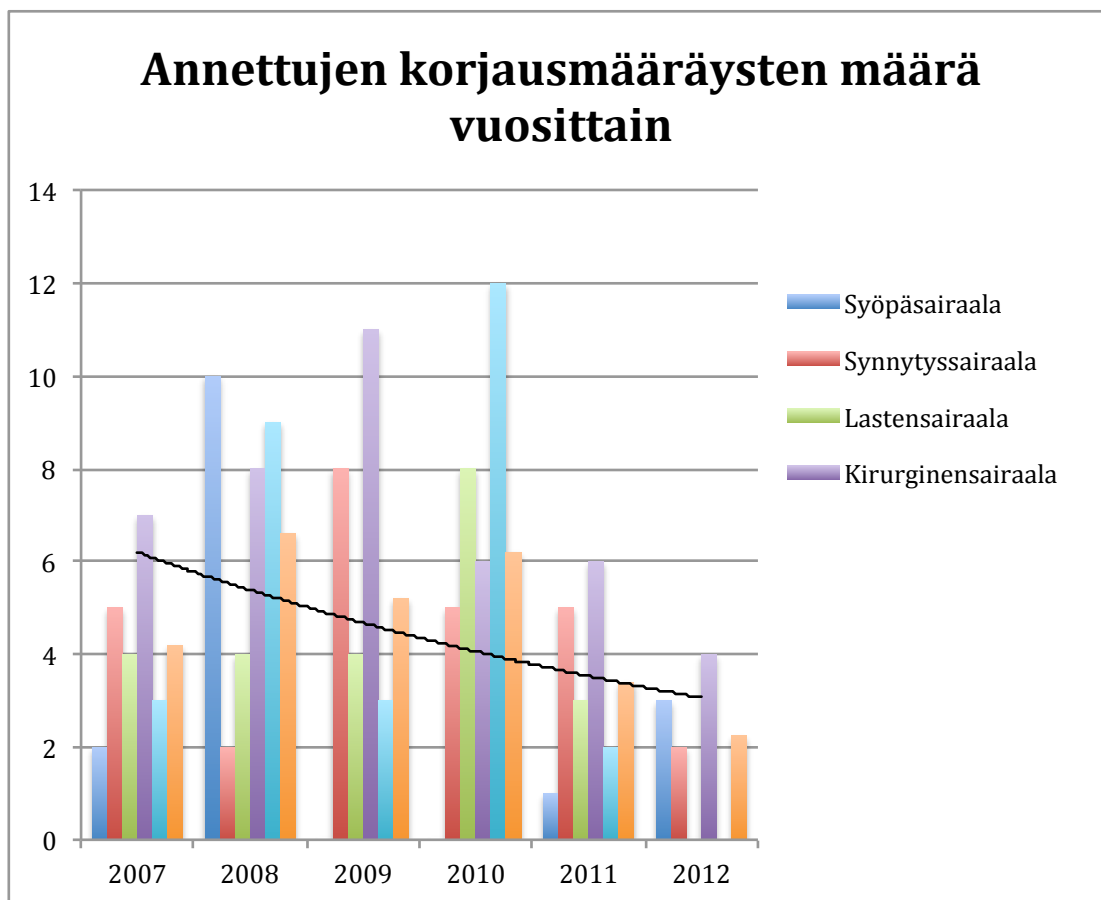
Kaaviossa 3. esitetyt 11% annetuista korjausmääräyksistä koskivat pelastussuunnitelmaa sekä siihen liitettyä poistumisturvallisuusselvitystä. Korjausmääräyksiä annettiin pelastussuunnitelmista jotka eivät olleet ajantasaisia. Lisäksi muutamissa tarkastuksissa todettiin että pelastussuunnitelmaan liitettävä poistumisturvallisuus selvitys kohteissa, joissa hoidettavien potilaiden toimintakyky on heikentynyt, puuttui kokonaan tai sitä piti tarkentaa joiltain osin. Poistumisturvallisuusselvitys on laadittava ennen toiminnan aloittamista ja päivitettävä vähintään kolmen vuoden välein tai toiminnan muuttuessa olennaisesti. (Pelastuslaki 379/2011)

7.2 Annetut korjausmääräykset sairaaloittain

Tarkasteltaessa kuviota 2. kokonaisuudessaan, nähdään että annettujen korjausmääräyksien keskiarvoa osoittava trendikäyrä näyttää laskevalta. Tämä tarkoittaa sitä, että korjausmääräysten määrä on keskiarvallisesti ollut laskeva tarkastelu ajankohtana vuosina 2007-2012. Tarkastelussa käy myös ilmi, että korjausmääräysten määrä on vuonna 2007 ollut vähäisempi kuin vuonna 2008 ja 2009 jolloin loppuvuodesta kohdennettua palotarkastajamallia tehostettiin. Myös Pata08 palotarkastusmalli otettiin käyttöön täysipainoisesti vuonna 2009. Vuosina 2009 ja 2010 korjausmääräykset ovat olleet huipussaan kun taas 2011 ja 2012 annettujen korjausmääräysten määrä on laskenut merkittävästi.

Kuvio 2.

Tarkasteltaessa vuosittaisten korjausmääräysten määrää sairaalakohtaisesti, voidaan joukosta erotella kaksi merkittävämpää poikkeavuutta: traumavammosairaala sekä kirurginensairaala. Vaikkakin edellä mainittujen sairaaloiden korjausmääräysten määrä on ollut muiden sairaaloiden tavoin laskeva, ne erottuvat vuosittaisista käyristä muita sairaaloita suuremmalla korjausmääräysten määrällä. Lisäksi synnytyssairaalassa 2009 ja syöpäsairaalassa 2008 annetut korjausmääräykset ylittivät keskiarvon huomion arvoisesti.

Traumavammojen sairaalassa annettujen korjausmääräysten huippu, voidaan nähdä vuonna 2010, jolloin palotarkastuksen yhteydessä on annettu kaksitoista (12) kappaletta korjausmääräyksiä. Kuten ajo kuviosta 1. Voitiin todeta, traumavammosairaalassa oli myös eniten toimenpiteitä vuonna 2010. Ei kuitenkaan voida ajatella, että valvontatoimenpiteiden kasvanut määrä kyseisenä vuonna olisi pääsyy korjausmääräysten suurelle määrälle. Kuten aikaisemmin jo todettiin, valvontatoimenpiteitä kohdennetaan lisätysti ainoastaan korjattujen puutteiden todentamisen vaikeuden vuoksi. Toisaalta on mahdollista että traumasairaalan pihalle sijoitettavan lääketieteelliseen tutkimuskäyttöön tarkoitetun ajoneuvon sijoittamisen lupatarkastuksen yhteydessä, on saatettu havaita muutama lisäpuute kiinteistössä.

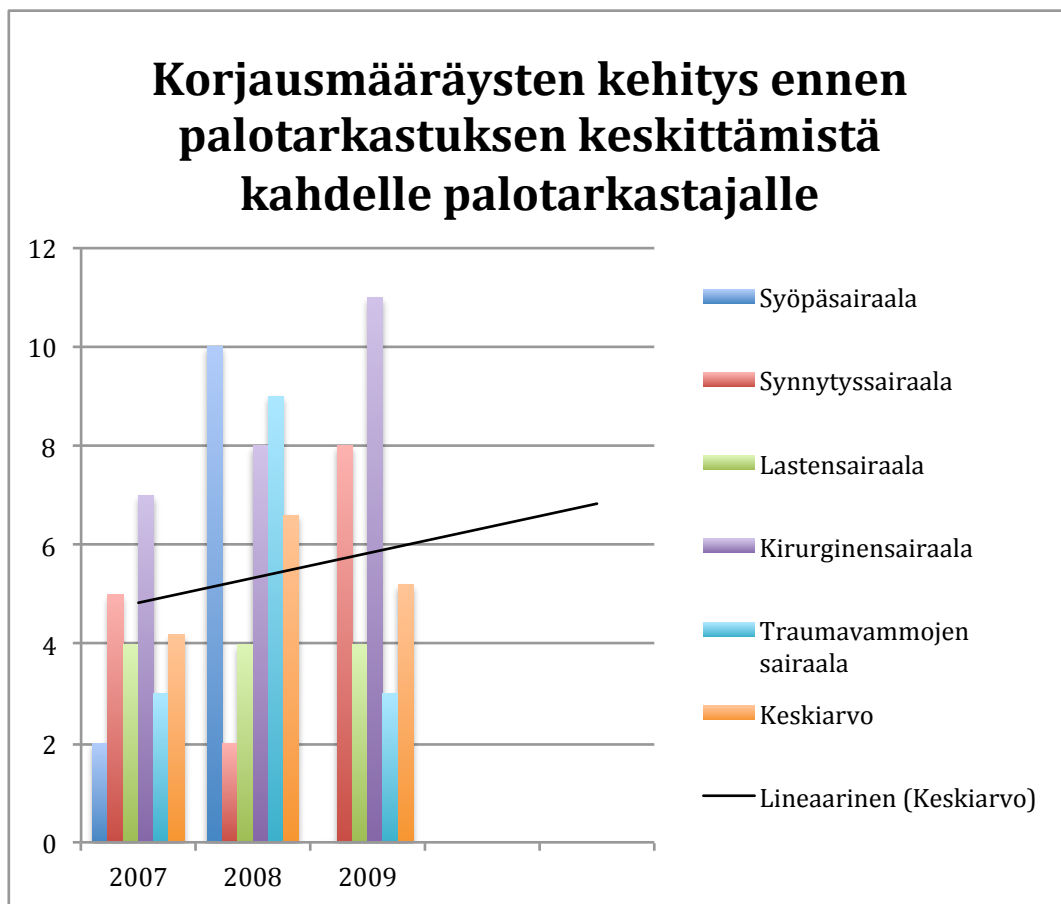
Todettakoon myös että Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen vuosittain suorittamista palotarkastuksista ei ole sellaisenaan käytettävissä olevaa tutkimustietoa annettujen korjausmää-

räysten keskiarvoista kiinteistöissä. Kuitenkin voidaan allekirjoittaneen puolesta todeta, että nk. normaalin paloturvallisuuden omaavalla kiinteistöllä on 0-5 korjausmääräystä vaativaa puutetta.

Kuitenkin voidaan todeta, että valvontatoimenpiteiden perusteella, ainoastaan merkittävästi tarkasteltavasta joukosta poikkeaa traumavammojen sairaala, kahdeksalla vuosittaisella valvontatoimenpiteellä.

7.3 Kahden vastuutarkastajan vaikutus annettuihin korjausmääräyksiin

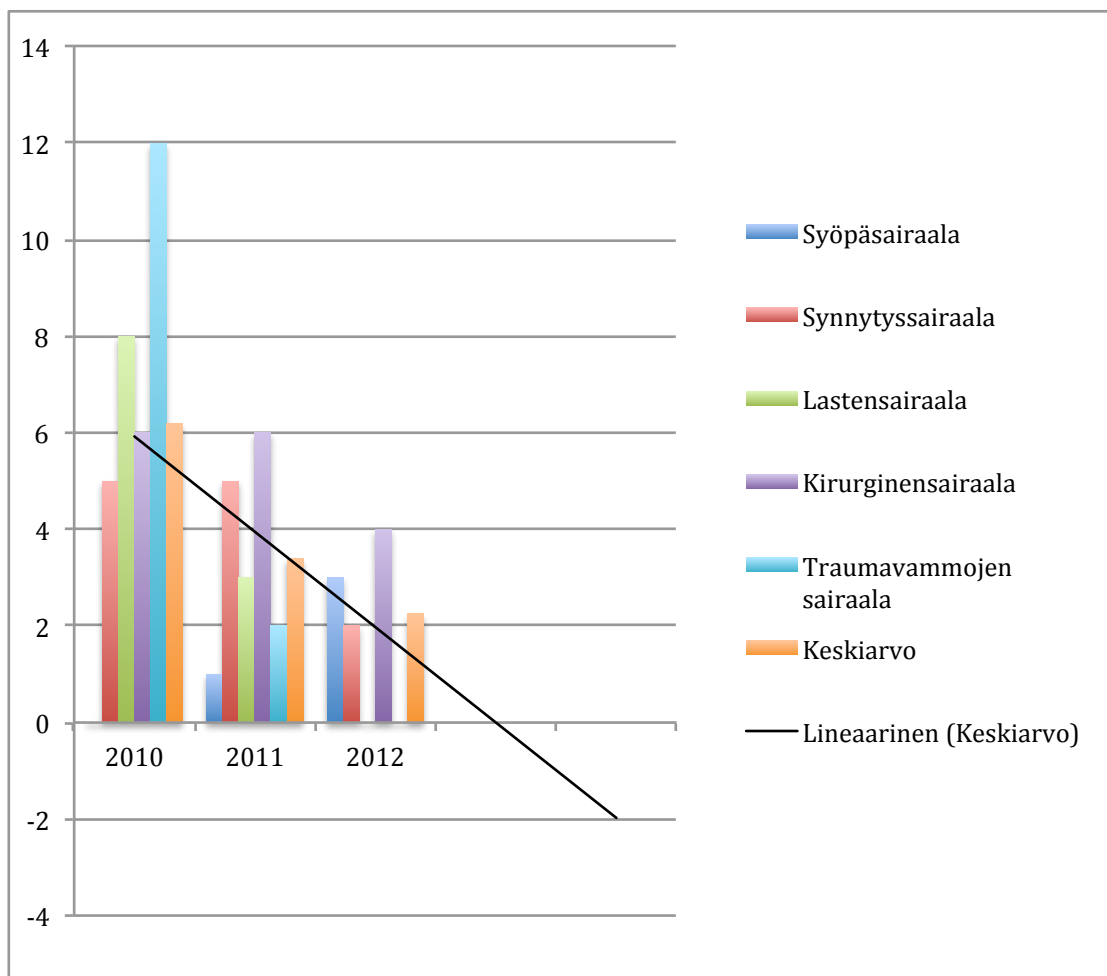
Tarkasteltaessa kuvioita 4. voidaan havaita että vuosina 2007-2009 tarkasteltavia kiinteistöjä koskevat korjausmääräykset ovat olleet nousussa. Selkeästi kuviosta voidaan eritellä kirurginen sairaala, jota koskevien korjausmääräysten määrä on ollut kovimmassa kasvussa. Myös synnytyssairaalassa ja syöpäsairaalassa annetut korjausmääräykset ovat määrältään jokseenkin keskiarviosta poikkeavia. Lastensairaalassa annetut korjausmääräysten kasvu on ollut maltillista, joskin kiinteistöä koskevia korjausmääräyksiä on vuosittain annettu noin neljä kappaletta. Keskiarvokäyrää tarkastellessa kuviosta neljä, nähdään että vuonna 2008 on tapahtunut merkittävin nousu kun taas 2009 korjausmääräysten määrä on lievästi laskenut. Silti vuonna 2008 tullut vahva nousu annetuissa korjausmääräyksissä osoittaa korjausmääräysten olevan kokonaisuutena kasvussa.

Kuvio 3.

Kun tarkastellaan kuviota viisi, nähdään että vuonna 2010 annetut korjausmääräykset ovat keskiarvoltaan noin 6,1. Kuviota tarkastellessa voidaan havaita, että korjausmääräykset ovat olleet merkittävässä laskussa vuosina 2010-2012. Vuonna 2010, syöpäsairaala on annettu eniten korjausmääräyksiä. Myös lastensairaala on annettu paljon korjausmääräyksiä. Loput sairaalakiinteistöissä pysyttelevät vuonna 2010 noin 4,5-6 korjausmääräyksen linjassa. Vuonna 2011-2012, kirurginensairaala osoitti lievintä laskua annettujen korjausmääräysten suhteen, kun taas merkittävintä laskua osoitti syöpäsairaala.

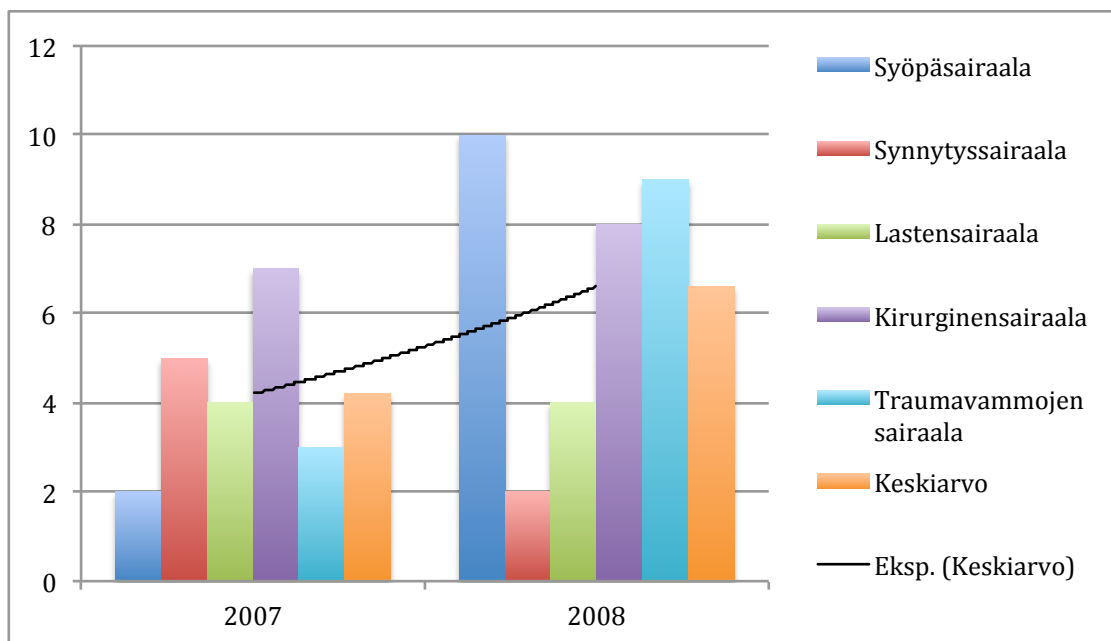
Kuvio 4. Korjausmääräysten kehitys palotarkastusten keskittämisen jälkeen kahdelle tarkastajalle

7.4 Auditoivan palotarkastusmallin Pata08:n vaikutus annettuihin korjausmääräyksiin

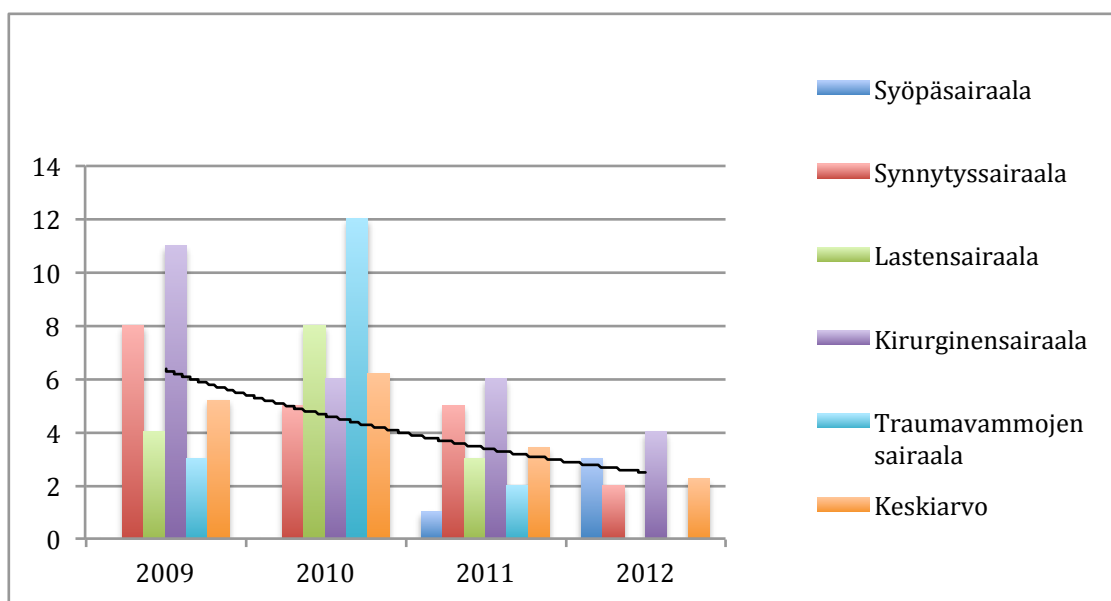
Tarkasteltaessa kuviota viisi, voidaan havaita että korjausmääräykset ovat olleet nousussa vuosina 2007-2008. Kasvua on tapahtunut noin kahden korjausmääräyksen verran jokaisen sairaalan osalta. Annetut korjausmääräykset vaihtelevat sairaaloittain tarkasteltavalla ajanjaksolla, joten on merkittäviä nousijoita ei voida osoittaa. Todettakoon kuitenkin, että vuonna 2008 syöpäsairaala sekä traumasairaala ovat olleet annettujen korjausmääräysten kärkipäässä.

Kuvio 5. Annettujen korjausmääräysten kehitys ennen Pata08 käyttöönottoa

Tarkastelu ajan kohtana 2009-2012, voidaan havaita korjausmääräysten olleen laskussa. Laskua on tapahtunut noin neljän korjausmääräyksen verran, jokaista sairaalakiinteistöä kohden. Tuolloin voidaan varmastikin puhua merkittävästä laskusta, mitä tulee annettuihin korjausmääräyksiin. Vuonna 2009, kirurgisessasairaalassa on ollut eniten korjausmääräyksiä kun taas vuonna 2010 eniten korjausmääräyksiä on annettu syöpäsairaalassa. Vuosina 2011 sekä 2012, kaikki kiinteistöt ovat pysyneet alle kuuden annetun vuosittain korjausmääräyksen alapuolella.

Kuvio 6. Annettujen korjausmääräysten kehitys Pata08 käyttöönoton jälkeen

8 Johtopäätelmät

Tutkimushankkeen tavoitteena oli vastata kysymykseen onko auditoivan palotarkastusmallin käyttöön ottaminen sekä segmentointikäytäntö vaikuttanut valittujen sairaalakiinteistöjen paloturvallisuuteen? Tutkimushankkeessa esitettyjen tietojen perusteella voidaan todeta, että toimintamallien käyttöön ottamisella näyttäisi olleen vaikutusta annettujen korjausmääräysten kehitykseen tarkastelun alle valituissa sairaalakiinteistöissä. Tutkimushankkeessa käytettävissä olleiden tietojen perusteella, voidaan todeta auditoivalla palotarkastusmallilla sekä keskitetyllä tarkastajakäytännöllä olleen laskeva vaikutus annettujen korjausmääräysten suhteen tarkasteltavana olevissa kiinteistöissä. Tarkasteluun valittiin toimintakyvyltään alentuneita potilaita hoitavia sairaalakiinteistöjä. Lisäksi valinnassa huomioitiin kiinteistökannan ikä.

Tutkimushankkeen aikana, ilmeni monenlaisia epäkohtia liittyen tutkimuksessa saatuihin tietoihin. Yhtenä ongelmana oli pelastusviranomaisen käyttämien kirjausmenetelmiin liittyvä puutteellisuus. Tällaisia puutteita havaittiin mm. erityisen palotarkastuksen yhteydessä tehtävään käsin täytettävään palotarkastuspöytäkirjaan, josta annetaan jäljennös toiminnanharjoittajalle palotarkastuksen yhteydessä. Määräaikaisissa ja aikaisemmin yleisissä palotarkastuksissa palotarkastuspöytäkirja tehdään pelastuslaitoksen toiminnallisella palotarkastusjärjestelmällä ja kopio pöytäkirjasta toimitetaan postitse asiaa koskeville tahoille. Tuolloin, mahdolliset annetut korjausmääräykset kirjataan siis suoraan toiminnalliseen järjestelmään, josta niitä voi tarkastella kohdekohtaisella tai koontihauulla, esimerkiksi tilastointi- tai seurantamielessä. Ongelmaksi, erityisen palotarkastuksen yhteydessä tehtävässä käsin kirjattavassa palotarkastuspöytäkirjassa muodostuu se, että käsinkirjatut pöytäkirjat arkistoidaan nk. käsiarkistoon. Tällöin, annettuja korjausmääräyksiä tai muita huomioita ei ole tarkasteltavissa toiminnallisessa järjestelmässä, mikä vaikeuttaa merkittävästä palotarkastuksen vaikutuksen arvioimista sekä tässä tapauksessa, annettujen korjausmääräysten kehityksen seuranta. Suuremmissa mittakaavassa, mielestäni käsin kirjattujen palotarkastuspöytäkirjojen tietojen puuttuminen toiminnallisesta järjestelmästä tai tietojen puuttuminen kokonaan muodostaa merkittävän ongelman palotarkastuksen vaikuttavuuden arvioinnissa, rakenteellisten vaatimusten edelleen ollessa merkittävä seikka kiinteistön paloturvallisuuden kannalta.

Tutkimushankkeen edetessä oli ilmeistä, että pelastusviranomaisen tulisi tuottaa yhdenvertaisuudesta annettujen säädösten mukaisesti palveluita kuntalaisille. Keskeisenä työkaluna yhdenmukaisen kohtelun saavuttamiseksi ovat yhtenäiset toimintatavat. Tätä kautta merkittävästi asemaan nousevat pelastusviranomaisen sisäiset koulutukset henkilöstölleen. Tässä mielessä auditoivan palotarkastusmallin käyttöön ottaminen on ollut merkittävä askel kohti yhdenmukaisempaa ja laadullisesti parempaa pelastusviranomaisen suorittamaa valvontapalvelua. Yhdenmukaiset toimintatavat mahdollistavat myös valvontatyön seurannan ja tilastoin-

nin, valvontatoimenpiteiden ollessa yhdenmukaisesti toteutettuja. Tämä mahdollistaa myös tutkimuksellisesti luotettavampien tutkimustulosten syntymistä esimerkiksi tällaisten hankkeiden yhteydessä.

Tutkimuksellisesti työ voidaan kyseenalaistaa monella tapaa. Vaikka tutkimus rajoittui valittuihin sairaalakiinteistöihin, tarkoituksena oli kuitenkin antaa viitteitä siitä, miten auditoiva palotarkastusmalli ja keskitetty palotarkastajamalli on vaikuttanut alueen sairaaloiden paloturvallisuuteen tai paremminkin, miten kyseiset menetelmät tulisivat vaikuttamaan sairaaloiden paloturvallisuuteen. Viisi kappaletta valittuja sairaalakiinteistöjä edustavat kiinteistökannassa varmasti vain alle viidennestä kaikista Helsingin alueen sairaalakiinteistöistä. Näin ollen, voidaan kysyä onko viisi kiinteistöä riittävä määrä vastaamaan tutkimushankkeen perustavalaatua olevaan kysymykseen - ovatko kyseiset menetelmät vaikuttaneet sairaaloissa annettavien korjausmääräysten kehitykseen?

Toisekseen, kuten aikaisemmin jo totesin, pelastusviranomaisen suorittamien kirjausten puutteellisuus liittyen annettuihin korjausmääräyksiin on omiaan vääristämään annettujen korjausmääräysten tilastointi ja sitä kautta mm. tätä tutkimushanketta. Kolmanneksi, yhdenmuokaisten toimintamallien puutteellisuus korjausmääräysten antamisen suhteen on mahdollisesti aiheuttaa sen, että yksittäisestä havaitusta puutteesta on saatettu antaa korjausmääräys vaihtelevasti riippuen palotarkastuksen toimittajasta. Korjausmääräysten antamiseen on saatanut vaikuttaa myös auditoivan palotarkastusmallin karkeus, jossa ei ohjeisteta ja kuvata tarkasti esimerkiksi lievän sekä vakavan puutteen kriteerejä esimerkkitapauksineen. Tällöin haasteeksi muodostuu se, mikä havaittu puute on vakava ja mikä lievä, joka voi johtaa siihen että jossain tapauksissa lievät puutteet kirjataan palotarkastuspöytäkirjaan ja vastaavasti vakavista annetaan vain suullinen huomautus. Tämän tutkimushankkeen kannalta tällainen menettely on omiaan vääristämään myös korjausmääräysten tilastointia ja sitä kautta vaikutavuuden arviointia.

Lähteet

Pelastuslaki 379/2011

Sisäasianministeriön pelastusosaston palotarkastusohje SM 2001-1824/Tu-33

Linjala, Waitinen. 2010. Poistumisturvallisuusopas 2.painos

Paloilmoittimen hankinta, asennus, käyttöönotto, huolto ja tarkastus, Sisäasianministeriön määräys SM-1999-440/Tu33, sarja A:60

SPEK, 2011. Paloturvalaitteet ja -järjestelyt --opas kunnossapitoon ja huoltoon,

Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta E1

Huhtanen J. 2011. Turun sairaalapalo paljasti piilevän vaaran kiinteistöissä. Helsingin sanomat, kotimaa 2.lokakuuta 2011

Julkaisemattomat lähteet:

Palotarkastuksesta paloturvallisuuden auditointiin, Sami Hämäläinen (2006)

Helsingin pelastuslaitoksen toiminnallinen tietojärjestelmä Palomerlot

Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen valvontasuunnitelmaohje

Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen auditoivan palotarkastusmallin (pata08) manuaali

Kuviot

Kuvio 1. Suoritetut valvontatoimenpiteet

Kuvio 2. Annetut korjausmääräykset vuosittain

Kuvio 3. Korjausmääräykset luokittain

Kuvio 4. Korjausmääräysten kehitys ennen palotarkastusten keskittämistä kahdelle tarkastajalle

Kuvio 5. Korjausmääräysten kehitys palotarkastusten keskittämisen jälkeen kahdelle palotarkastajalle

Kuvio 6. Annettujen korjausmääräysten kehitys ennen Pata08 -auditoivan palotarkastusmallin käyttöön ottoa

Kuvio 7. Annettujen korjausmääräysten kehitys Pata08 -auditoivan palotarkastusmallin käyttööntöön oton jälkeen

